

PROBUZENÍ DUŠÍ

Duševní a duchovní děje ve scénických obrazech
od
Rudolfa Steinera

(Sepsáno r. 1913, poprvé uvedeno v Mnichově 22. srpna 1913 - původní
název: Der Seelen Erwachen.)

OSOBY, POSTAVY A DĚJE

Duchovní a duševní děje, znázorněné v "Probuzení duší", mají být myšleny tak, že následují přibližně rok po dějích vykreslených ve dříve zveřejněném "Strážci prahu".

V "Probuzení duší" přicházejí pro tyto děje v úvahu následující osoby a bytosti:

I. Nositelé duchovního živlu:

1. **Benedictus**, osobnost, v níž několik jeho "žáků" spatřuje znalce hlubších duchovních souvislostí. (V předešlých duševních malbách, v "Bráně zasvěcení" a ve "Zkoušce duše", je znázorněn jako vůdce "Chrámů Slunce". Ve "Strážci prahu" se v něm vyjadřuje duchovní proud, který chce živě přítomný duchovní život dosadit na místo pouze tradičního, jaký je opatrován tam se vyskytujícím "mystickým svazkem".) V "Probuzení duší" není již Benedictus myšlený jen jako stojící nad svými žáky, nýbrž se svým vlastním duševním osudem je vetkán do jejich duševních zážitků.
2. **Hilarius Gottgetreu**: znalec tradičního duchovního života spjatého u něj s jeho vlastními duchovními zážitky. Tatáž individualita je znázorněná ve dříve zveřejněné duševní malbě "Zkouška duše" jako Velmistr "mystického svazku".
3. **Šéf kanceláře Hilaria Gottgetreue**.
4. **Sekretář Hilaria Gottgetreue**. (Tatáž osobnost, která se vyskytuje ve "Strážci prahu" jako Bedřich Geist.)

II. Nositelé živlu oddanosti:

1. **Magnus Bellicosus**. (V "Bráně zasvěcení" nazýván German. Ve "Zkoušce duše" a ve "Strážci prahu" preceptor mystického svazku.)
2. **Albert Torquatus**. (V "Bráně zasvěcení" nazýván "Theodosius". Ve "Zkoušce duše" se vyskytuje tatáž individualita jako první ceremoniář tam vykresleného "mystického svazku".)
3. **Profesor Capesius**. (Ve "Zkoušce duše" se jeho individualita vyskytuje jako první preceptor.)
4. **Felix Balde**. (V "Bráně zasvěcení" jako nositel určité přírodní mystiky; zde v "Probuzení" nositel subjektivní mystiky. Individualita Felixe Baldeho se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "Josef Kühne".)

III. Nositelé živlu vůle:

1. **Romanus** (je tu zase uvedený jménem použitým pro něho v "Bráně zasvěcení", protože to odpovídá jeho vnitřní bytosti, k níž se propracoval v letech mezi "Bránou zasvěcení" a "Probuzením". Ve "Strážci prahu" je pro něho použito jméno, které je myšleno jako jeho jméno v zevním světě. Tímto jménem je zde uveden proto, že ve vyskytujících se dějích má se svým vnitřním životem jen nepatrný význam. Jeho individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako druhý ceremoniář středověkého "mystického svazku".)
2. **Doktor Strader**. (Jeho individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "žid Šimon".)
3. **Ošetřovatelka doktora Stradera**. (Je to tatáž osobnost, která ve "Strážci prahu" je nazývána Maria Treufels. V "Bráně zasvěcení" se jmenuje "Druhá Maria", poněvadž imaginativní poznání Jana Thomasia utváří v jejím obraze imaginaci jistých přírodních sil. Její individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "Berta", dcera Kühnova.)

4. **Baldova žena.** (Její individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "Kühnova žena".)

IV. Nositelé duševního živlu:

1. **Maria.** (Její individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "mnich".)
2. **Jan Thomasius.** (Jeho individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "Tomáš".)
3. **Žena Hilaria Gottgetreue.**

V. Bytosti z duchového světa:

1. **Lucifer**
2. **Ahriman**
3. **Gnomové**
4. **Sylfy**

VI. Bytosti lidského duchovního živlu:

1. **Filia**
2. **Astrid** duchové bytosti zprostředkující spojení
3. **Luna** lidských duševních sil s kosmem.
4. **Druhá Filia,** nositelka živlu lásky ve světě, jemuž náleží duchová osobnost.
5. **Duše Teodory.** (Její individualita se vyskytuje ve "Zkoušce duše" jako "Cecilie", Kühnova schovanka a sestra "Tomáše" představujícího individualitu Jana Thomasia.)
6. **Strážce prahu.**
7. **Dvojník Jana Thomasia.**
8. **Duch mládí Jana Thomasia.**
9. **Duše Ferdinanda Reinecke u Ahrimana:** 12. obraz (Vyskytuje se jako "Ferdinand Reinecke" jen ve "Strážci prahu".)

VII.

Osobnosti Benedicta a Marie jsou uvedeny také jako myšlenkové zážitky, a to ve druhém obraze jako takové u Jana Thomasia; v třetím obraze jako takové u Stradera. V devátém obraze je Maria uvedena jako myšlenkový zážitek Jana Thomasia.

VIII.

Individuality Benedicta, Hilaria Gottgetreue, Magna Ballicosa, Alberta Torquata, Stradera, Capesia, Felixe Baldeho, Baldovy ženy, Romana, Marie, Jana Thomasia a Teodory se objevují v duchové oblasti (pátého a šestého obrazu "Probuzení") jako "duše", a v chrámu (sedmého a osmého obrazu "Probuzení") jako osobnosti daleko vzdálené minulosti.

Také vzhledem k "Probuzení duší" budiž učiněna poznámka podobně uvedená již pro předešlé duševní malby. Ani duchovní a duševní děje, ani duchové bytosti nejsou myšleny symbolicky nebo alegoricky. Kdo by je tak chtěl pojímat, tomu by zůstala reálná podstata duchového světa vzdálená. Rovněž ve zjevení myšlenkových zážitků (druhého, třetího a desátého obrazu) není znázorněno nic symbolického, nýbrž reálné duševní zážitky, které pro toho, kdo má účast na duchovém světě, jsou tak skutečné, jako osoby nebo děje smyslového světa. Pro něho představuje toto "Probuzení" naprosto "realistickou" duševní malbu. Kdyby mělo jít o symboliku nebo alegorii, určitě bych takového vyprávění zanechal. -

Pro různé dotazy jsem zase i tentokrát začal s pokusem připojit v "dodatečných poznámkách" k této "duševní malbě" něco vysvětlujícího. Ale jako dřív, také tentokrát zase ten pokus potlačuji. Protiví se mi, abych něco podobného připojoval k malbě, která má mluvit sama sebou. Při koncepci a vypracování takové malby nemohou podobné abstrakce hrát vůbec žádnou úlohu. Působily by zde jenom rušivě. Duchová skutečnost tvořivě napodobená staví se před duši se stejnou nutností, jako věci fyzického vnímání. Přitom je přirozené, že obrazy duchovního vnímání jsou zdravým duchovním zřením jinak vztahovány k jejich bytostem a dějům, než vjemy světa fyzického k odpovídajícím bytostem a dějům. Na druhé straně se musí říci, že způsob, jak se duchovní děje staví před vnímající duši, současně už spoluobsahuje dispozici a kompozici malby.

Mnichov, srpen 1913

R.

St.

PRVNÍ OBRAZ

Kancelář Gottgetreue. Zařizena ve stylu ne příliš novém. Může se myslet, že Gottgetreue je vlastníkem závodu, kde se na pile pracuje se dřevem. Šéf kanceláře a sekretář v rozhovoru; Hilarius; později Strader.

Sekretář: A také přátelé v Georgenheim
prohlašují, že jsou nespokojeni.

Šéf kanceláře: Ti také už; vždyť je to žalostné.
A stále stejné důvody; je vidět,
jak to přátelé bolestně pocítují,
že musí od Gottgetreua odejít.

Sekretář: Že přesnosti se nám už nedostává,
že naše práce se už nevyrovná
výkonu jiných závodů tohoto druhu,
tak se nám píše; a stále totéž
musím teď slyšet na svých cestách.
Zaniká dobrá pověst domu,
která ještě z předků Gottgetreue
dědí se na nás, a kterou máme zvětšovat.
Vytváří se mínění, že Gottgetreue
je ošálený sny a fantaziemi,
a že to blouznění, které ho popadlo,
o pečlivost ho oloupilo, jež dřív
tak zřetelně každé práci jeho domu
propůjčovalo světoznámý svéráz.
Jak mnozí naši práci chválili,
tak nyní zcela určitě ji haní.

Šéf kanceláře: Dávno se už pozorovalo, jak Gottgetreue
do omylu hnát se nechá lidmi,
jež po zvláštních darech ducha dychtí.
K těm popudům duše měl sklon vždycky;
ale dřív je uměl vzdálit od práce,

která má sloužit dennímu životu.
(*Vstupuje Hilarius Gottgetreu.*)

Šéf kanceláře (*k sekretáři*):
Zdá se mi nutné promluvit na chvíli
s naším zaměstnavatelem osamotě.
(*Sekretář z místnosti odchází.*)

Šéf kanceláře: Starost je to, která mi dává hledat
příležitost k vážnému rozhovoru.

Hilarius: Copak to je, co činí starost mému rádci?

Šéf kanceláře: Nejedna případ mi teď jasně ukazuje,
že naše práce stále víc jen upadá,
a že nekonáme už, co bychom měli.
Množí se hlasy, které si stěžují,
jak hodnota našich výkonů se zmenšuje,
a jiné závody nás překonávají.
Také naši dávno známou přesnost
mnozí jistě právem pohřešují.
Velmi brzy už i nejlepší přátelé
nebudou Gottgetreuem uspokojeni.

Hilarius: Už dlouho si to dobře uvědomuji;
přesto mě to nechává, věru, bez obav.
Ale o situaci se s vámi poradit
je mi třeba; neboť jste mi pomáhal
nejen jako mého domu služebník;
vždy jste mi byl jako věrný přítel blízký.
Proto zřetelně bych vám chtěl nyní říci,
na co jsem vás upozorňoval už častěji.
Kdo něco nového chce tvořit, musí umět
klidně prožít zanikání toho starého.
Tak nechci v budoucnu ten závod vést,
jakou až dosud se ubíral cestou.
Živnost, která jen v nejužším kruhu žije
a trhu pozemského života jen předává
bezmyšlenkovitě svůj pracovní výkon,
aniž se vůbec stará, co z něj potom bude,
zdá se mi nedůstojná, od kdy je mi známo,
jak ušlechtilou formu může práce nabýt,
když ji dají výraz lidé naplnění duchem.
Napříště má Thomasius jako umělec
vést pracoviště, které mu chci
vybudovat v našem sousedství.
Co my umíme konat mechanicky,
bude jeho duchem utvořeno v umění,
a denní potřebě lidí se pak předá,
co je užitečné i ušlechtilé krásné.

Řemeslo má být s uměním zajedno,
běžný život se má vkusem proniknout.
Připojím tak mrtvému smyslovému tělu,
jakým mně naše práce připadá, duši,
která jí teprve propůjčí smysl.

Šéf kanceláře

(po delším přemítání):

Plán k takovému zázračnému tvoření
není přiměřený duchu naší doby.
Dnes přece musí přísně každý výkon
o dokonalost usilovat v kruhu nejužším.
Mocnosti, jež v životě neosobně nechají
části do celku účinně vproudit,
ty každému článku dají bez myšlení cenu,
jakou moudrost jim darovat nemůže.
A kdyby se ani to vám nestavělo v cestu,
tak přesto by váš úmysl byl marný.
Že byste mohl najít člověka, který vám
tak pěkně vymyšlený plán též uskuteční,
abych tomu uvěřil - to nemohu.

Hilarius:

Můj příteli, že nic nedám na sny, to víte.
Jak bych si mohl stavět tak vysoké cíle,
kdyby mi dobrý osud nepřivedl muže,
který vykoná, oč právě usiluji.
A musím se divit, že nemůže váš zrak
takového člověka vidět ve Straderovi.
Kdo zná pravou podstatu tohoto ducha
a má smysl pro nejvyšší lidské povinnosti,
ten ani pak by neměl být zván snílkem,
když musí pociťovat jako povinnost
vytvořit pole pro práci tomuto muži.

Šéf kanceláře

(po projevení jistého údivu):

Ve Straderovi mám vidět toho ducha!
Jakoby se na něm neukázalo tak jasně,
jak lidský duch se může oslepit,
když nemá smysl pro skutečnosti.
Duchovému světlu vděčí jeho mechanismus
za svůj původ -: o tom nelze pochybovat.
A bude-li se moci jednou uskutečnit,
jistě z něj vyplyne všechna spása,
již Strader už tak blízko mohl věřit.
Jenže dlouho ještě zůstane tu jako model,
neboť dnes dosud ukryté jsou síly,
jež teprve mu mohou stvořit skutečnost.
To mě trápí, můžete-li si myslet,
že je to k dobru, když svůj závod
svěřujete muži, který ztroskotal
se svým odvážně myšleným výtvořem.

Ten vedl sice jeho ducha k výšinám,
které vždy budou lidskou duši vábit,
k nimž se však jen může vyšplhat,
až k tomu bude mít ty pravé síly.

Hilarius: Jak vy musíte ducha toho muže cenit,
když hledáte důvody pro jeho zavržení,
to přece obzvlášť svědčí o hodnotě jeho.
Nezáviselo to na něm, podle vašich slov,
že jeho práci nebyl přisouzený úspěch.
Tak přece jen je v našem kruhu určitě
na místě pravém; proti jeho duchu teď
se nebude moci obrátit nic zevního.

Šéf kanceláře: A když teď pro vše už vyslovené
jsem s vnitřním odporem se pokusil
přenést do vašeho způsobu myšlení:
k odporu mě nutí ještě něco jiného.
Kdo v budoucnu má ocenit váš výkon
a kdo prokázat vám tolik pochopení,
že vaši práci bude také potřebovat?
Čeho jste vlastníkem, to bude pohlceno,
je-li váš závod teprve v začátcích.
Dál nebude jej možné potom vést.

Hilarius: Je mi jasné, že moje plány
nedokonalými by se musely prokázat,
kdyby se napřed nevytvářelo pochopení
pro tento nový druh a způsob práce.
Co bude konat Strader, co Thomasius,
musí být dovršováno na místě,
které chci založit pro duchovní vědění.
Co Benedictus, co Capesius
a Maria tam budou zvěstovat,
nechť ukáže lidskému duchu cesty,
aby potřebou se mu stalo pornikat
smyslové bytí duchovním zjevením.

Šéf kanceláře: Tak tedy obšťastníte malý kroužek,
žijící jen pro sebe, daleko od světa.
Uzavřete se pravému lidskému životu.
V něm chcete sice své sobectví vyhladit,
ale na vašem místě je budete pěstovat.

Hilarius: Myslíte si o mně snad, že zkušenost,
kterou mi poskytuje život,
ve snění bezmyšlenkovitě popírám.
Tak jsem se choval, když jsem na chvíli
chtěl rozumět úspěchu ve vašem smyslu.
Co se mi zdá cenné, nemusí se zdařit;

ale i když tím celý svět jen pohrdá,
a proto se to musí v sobě rozpadnout,
tak přece jen to jednou lidské duše
jako vzor na Zemi postavily.
V životě to bude duchovně působit dál,
i když ve smyslovém bytí se to neudrží.
Bude v něm stvořena část oné síly,
která nakonec musí vést k spojení
duchovních cílů se smyslovými činy;
tak to zvěstuje duchovní věda.

Šéf kanceláře: Jako sluha vašeho závodu, z povinnosti,
chtěl jsem říci, co se mi jevilo nutné.
Ale váš postoj mi dává také právo
projevit se jako přítel příteli.
Za působení po vašem boku jsem cítil,
podněcován již po mnoho let,
nutnost hledat poznání těch věcí,
jimž jste oddán a obětujete jim mnoho sil.
Poučení najít mohl jsem jen ve spisech,
které chtějí zjevovat duchovní vědění. -
Ačkoliv uzavřeny jsou mi ony světy,
k nimž jsem se tu viděl odkázán,
tušením jsem si přec mohl představit,
jak zřejmě se musí cítit naladěni lidé
tomuto druhu ducha se věnující s vírou.
Svým hloubáním jsem shledal oprávněné,
co mnohý znalec v tomto směru bádání
jasně popisuje jako zvláštnost oněch duší,
které se cítí domovem v oblasti duchové.
Významné se mi zdá především to,
že tyto duše přes veškeru opatrnost
neumějí od sebe oddělit blud a skutečnost,
když z duchových výšin se přirozeně mají
zase zpětně najít v bytí pozemském. - -
Z duchového světa, v němž se prožívají,
vystupují pak útvary, jež zabraňují
správnému pohledu duše do smyslového bytí,
a klamem ji popletou sílu úsudku,
kterou potřebují lidé pro pozemský život.

Hilarius: Co odvětit mi chcete jako námitku,
je mi jen posilou; vždyť to dosvědčuje,
že ve vás mám navíc o jednoho člověka,
který v budoucnu bude blíž mému bádání.
Jak bych mohl až dosud jenom tušit,
že vám je dobře známý svéráz duší,
které se chtějí se mnou spojit k dílu.
Znáte nebezpečí, jež jim hrozí:
tak vám také zjeví jejich činy,

že znají cesty, jež je ochraňují.
Se situací se již brzy seznámíte;
a poradce, jehož nemohu postrádat,
najdu ve vás také v budoucnosti.

Šéf kanceláře: Nemohu obrátit svou sílu k činům,
které nepoznávám v jejich účinnosti.
Lidé, jimž se svěřujete, mi připadají,
že vskutku propadli už blouznění,
o němž jsem mluvil. A něco takového
svádí i ostatní, kteří je chtějí slyšet.
Je tím přehlušeno cílevědomé myšlení.
Jako poradce mě vždy můžete najít
po svém boku, zajímá-li se váš smysl
o působení stavějící na základech,
jež jsou v pozemském životě oporou.
Ale váš nový způsob není pro mě ničím.

Hilarius: Svým zdráháním ohrožujete dílo,
které má sloužit duchovním cílům.
Neboť bez vašich rad jsem ochromen.
Uvažte přec, že vzrůstá vážná povinnost,
dává-li nám osud takové pokyny,
jaké poznávám úplně zřetelně
podle přítomnosti těchto lidí.

Šéf kanceláře: Čím dál mluvíte v tomto smyslu,
tím stále jasněji se mi jen ověřuje,
jak nevědomky jste již padl do omylu.
Myslíte, že prokážete služby lidstvu,
vpravdě však nyní sloužíte jen kruhu,
který se může svému duchovnímu snění
s vaší podporou nakrátko věnovat dál.
Velmi brzy se tu rozvine činnost,
již těmto duším přikazuje duch;
nám se však musí ukázat jak bublina
a pohltnutí musí plody naší práce.

Hilarius: Nechtete-li mně teď podat vaši ruku,
budoucnost chmurně se mi staví před duši.
(*Z pravé strany vstupuje doktor Strader.*)
Už jsem vás očekával, milý Stradere;
právě se ukázalo, že nebude špatné,
když se teď poradíme v důležité věci,
a na vycházku půjdeme až později.
Můj starý přítel se mi totiž svěřil,
že to, co začínáme, zdá se mu neblahé.
Necht' tedy má teď slovo muž,
jenž naší práci svého ducha slibuje.
Mnoho totiž na tom záleží, jak lidé

v této chvíli se duševně najdou,
ti, jež se střetají jako různé světy
a přesto, jednotně, mají tvořit velkou věc.

Strader: Takže věrný Gottgetreův pomocník
nechce se věnovat nadějnému dílu,
které nám umožňuje přítelova moudrost?
Vždyť ten plán se nám jen může zdařit,
když stářím osvědčené životní umění
moudře uzavře svazek s budoucími cíli.

Šéf kanceláře: Nejen sám se tomu vzdálit je mou vůlí;
také bych rád milému příteli svému
dokázal beznadějnost takového činu.

Strader: To mě nepřekvapuje, že zbloudilým
se vám zdá plán, jímž zabývá se Strader.
Větší dílo už jsem musel vidět padnout,
neboť naší době jsou dosud skryté síly
k činnosti zhmotňující dobře vymyšlenou věc.
Ví se, že vděčím duchovnímu osvícení za to,
co se osvědčilo sice, ale neožilo.
To svědčí proti síle mého úsudku,
a také usmrcuje víru, že skryté v duchu
jsou zdroje pravého tvoření na Zemi.

A těžko jen se bude moci prokázat,
že tento zážitek mi dává síly,
abych se podruhé vystříhal omylu.
Tam jsem se musel mýlit, aby se teď
bezpečně proplulo úskalím pravdy...

O tom se však pochopitelně pochybuje.
Zvláště druh vašeho ducha musí shledat,
že náš způsob slibuje jen málo.

U vás se obzvlášť chválí, jak jemnocitně
na všem duchovním životě se podílíte
a také pomocně mu věnujete čas a síly.
Ale říká se též, že přísně oddělenou
chcete mít práci v životě od úsilí
duchovního, jež chce v životě duševním
z vlastních sil tvořivě působit.
Chcete si toho všimnout jako obsahu
jen ve chvílích prací nenaplněných.
Co duch působí na duchu svázat s pracemi
vznikajícími ve smyslovém bytí,
jež však cílem duchovního proudu, jenž
životní cestou se jasně ukázal mě.

Šéf kanceláře: Dokud duch pouze duchu obětuje,
co může vykonat svobodným tvořením,
pak duše povznáší k lidské důstojnosti,
která jim dává v pozemském bytí smysl.
Ale chce-li v sobě prožít také jsoucno
a dokonce ještě jiným jsoucnem vládnout,
potom se blíží oblastem, kde blud
může být často nebezpečným pravdě.
Že této vědomosti se mi dostalo
mou námahou ve věcech duchovních,
to mě určuje dnes k mému postoji,
a nikoliv, co vy, mou pověstí vedeni,
jako sklon mého srdce jste nahlédli.

Strader: Tak omyl duchovního vědění ve vás
se proti mému názoru nepřátelsky staví.
Potom se budou množit obtíže.
Snadno se duchovnímu badateli daří
k práci se sdružovati s lidmi,
jež předtím z přírody a ze života
o smyslu jsoucna poučit se dali.
Ale myšlenky, jež chtějí být čerpány
z duchových zřidel, když v rozepři
s jinými téhož původu se mají spojit,
pak sotva je možné doufat v harmonii.

(*Po chvíli tichého přemítání.*)
Přesto se stane, co se stát musí.
Obnovené přezkoušení mých plánů - - -
snad změní názor, který jste si musel
utvořit při prvním promyšlení.

(Opona padá, zatímco všechny tři osoby setrvávají v přemýšlení.)

DRUHÝ OBRAZ

Hornatá krajina; v pozadí dům Hilariův, myšlený v blízkosti závodu. Závod však není vidět. Po pravé straně vodopád. Nejprve Jan; pro něho neviditelný Capesius.

Jan: Do výše nakupených tvarů mlčenlivé bytí
plní prostor tvořením dalekých záhad;
nezabíjí duši trýznivostí otázek,
duši, jež nechce poznávat, jen žijící
chce blaženě vidět zjevování jsoucna.
Kolem těch skal světelné tkaní,
tam holých plošin vzpínání němé,
zde zeleň lesů v modř se ztemňující;
to je ten svět, v němž duše Janova,
tkajíc obrazy budoucna, chce prodlévat.

Janova duše nechť v sobě vycit'uje
tohoto světa hlubiny a dálky.
A tvůrčí mocnosti nechť jí uvolní
síly, zvěstující srdcím kouzlo světa
jako uměním proměněné zdání.

Ale Janova duše by to nemohla,
kdyby Maria svým duševním teplem
láskou nevzbudila síly jeho duše.
Velebit musím moudré vedení osudu,
že mě vedl tomu člověku tak blízko.
Jak přece krátkou je doba, kdy o ní vím,
že je vedle mne, a vroucně poutá již
těch několik týdnů mou duši
k jednotnému životu s duší její.
Žije ve mně jako duch, i vzdálená;
myslí v mém myšlení, když před duši
si vyvolávám cíle svého chtění.
(Maria se zjevuje jako Janova myšlenka.)
(pokračuje):

Jan

Maria, zde přede mnou? Ale jaká -?
Nesmí se přede mnou tak zjevovat;
duchovně přísná tvář - ta důstojnost
mrazící pozemské city - takovou nechce -
nemůže - Jan vidět Marii v blízkosti své -
to nemůže být Maria,
kterou laskavým řízením osudu
přivedly moudré mocnosti ke mně.
(Maria se ztrácí z Janova zření.)
Kde je Maria, která Jana milovala,
když mu ještě nezměnila duši
a nebyla vedena v chlad duchových výšin?

Ale i Jan, který miloval Marii,
kde ten je nyní - ? byl ještě právě zde -
nevidím už Jana, který tak blaženě
mne samého mi zase dal - toho mi nemůže,
nesmí minulost krutě uloupit!
(Maria se zase stává Janovu zření viditelnou.)

Maria:

Maria, jak ji chceš vidět ty,
ta není ve světech, kde svítí pravda.
Duch Janův, svedený duševním přeludem,
tká v říších klamů; - ty se osvobod'
od mocí žádostí, které tě lákají.
Cítím v sobě tvou duševní bouři;
bere mi klid, jehož je mi třeba.
To není Jan, kdo takovou bouři

vede do mé duše; je to bytost,
nad níž před časem už zvítězil.
Jako blud spěchá teď dálkami ducha -;
poznej tu bytost a rozplyne se v nic.

Jan:

Toto je Maria, jaká opravdu je,
a mluví o Janovi, jak se on sám
v tomto čase také sobě jeví.
Ten se už dávno vzchopil k jinému bytí,
než jak mi teď maluje šálivá hra snění,
když v lenivém klidu chci ponechat
duši v sobě příjemně se šéřit.
Ale toto bytí má bytost dosud nevlastní.
Ještě mu mohu uprchnout - a nyní chci -
často mě k sobě volá a chce mě potom
svými silami úplně pro mne získat - -;
ale něco mě žene, abych se toho zprostil.
Už po léta v mých duševních hlubinách
naplňovalo mě to duchovým bytím;
a přece - teď o tom v sobě nechci nic vědět.

Ty cizince v Janově duši, opusť mě, -
dej mi mě takového, jak jsem byl kdysi,
dokud ve mně ses ještě nejevil činným.
Chci Jana spatřovat bez tebe. - -
*(Po boku Marie se objevuje Benedictus,
rovněž jako Janova myšlenka.)*

Benedictus:

Jane, slyš napomenutí své duše;
člověk, jenž duchem tě naplňující ti povstal
jako prapůvodní síla tvé bytosti,
musí věrně vládnout po tvém boku
a žádat po tobě, aby jeho bytostné síly
v tvém chtění se lidsky utvářely.
V tobě samém skrytě musí působit,
aby ses jednou mohl stát tím, co znáš
jako cíl své bytosti v dalekém budoucnu.
Své starosti, ty máš nést životem
v nitru své duše pevně uzavřeny.
Sebe jen tehdy získáš, budeš-li chtít
statečně vždy více jenom jeho být.

Maria

(viděna jako myšlenka Janova):
Můj posvátný slib necht' září silou,
jež ti má uchovat, co sám sis vydobyl.
Najdeš mě v chladných ledovištích,
kde duchové si musí tvořit světlo,
když síly života jsou ochromeny tmou. - - -
Na dně světa mě hledej, kde duše
musí sobě vybojovat city bohů vítězstvími,

jež z ničeho si vyvzdorují bytí.
Nikdy mě však už nehledej v říši stínů,
kde vyžítý duševní život lživě nabyl
z podstaty blouznění prchavého bytí
a šalebná hra snění opráda ducha,
neboť ten požívačně chce sebe zapomnět,
a vážnost může se mu zdát nepohodlná.
(Benedictus a Maria zmizí.)

Jan: Mluví o blouznění -----
----- Ale krásné je to blouznění.
Je živé; Jan v něm sám sebe pocit'uje,
také blízkost Marie v něm cítí. - -
Jak duch v temných hlubinách duše
záhady řeší, to nechce vědět Jan.
Ale chce tvořit, působit jako umělec.
Nechť zůstane mu skryto, co vědomě
jen výšiny světa by v něm chtělo zřít.

(Klesne v další přemítání.)
(Capesius se pozvedá ze svého sezení;
zachvěje se jako z hlubokých myšlenek.)

Capesius: Neprožil jsem jasně ve své vlastní duši,
co se v Janovi, tak snivě přemítajícím,
jak obrazy jeho touhy vytvářelo?
V mém nitru vzplanuly mně myšlenky,
ty nebyly ze mě; - - ty mohl způsobit jen on.
Bytí jeho duše žilo v duši mojí. - -
Omládlého jsem ho zřel, jak pozoruje
duchovým blouzněním sám sebe a rouhavě
zabedňuje zralé plody svého ducha. - -

Ale jak! - proč jen to nyní prožívám?
Vždyť málokdy smí duchovní badatel
spatřovat v sobě bytí druhých duší! -

Od Benedicta jsem často mohl slyšet,
že - na krátký čas - to může jenom ten, -
kdo osudem je milostivě vyvolený,
aby o jeden stupeň na duchovní stezce
byl povznesen. - - Smím si tak vyložit,
co ke mně v této chvíli přistupuje? -
Co smí se stát - opravdu jen zřídka;
vždyť by to bylo hrozné, kdyby mohl videt
kdykoliv naslouchat nitru druhých duší.

Zdali jsem viděl pravdu - - anebo snít
mě nechal blud druhého duševního bytí?

Musím to zjistit od samého Jana.
(Capesius se blíží k Janovi a teprve teď je jím pozorován.)

Jan: Capesie - myslel jsem, že jste daleko!

Capesius: Ale má duše se cítila vám nablízku.

Jan: Mně nablízku - v této chvíli - to ne!

Capesius: Proč se tedy při těch slovech chvějete?

Jan: Ale ne, já se nechvěji - - -
*(V tom okamžiku přistupuje k tomu Maria;
to umožňuje, že jak Jan,
tak i Capesius mohou mluvit svá příští slova pro sebe.)*

Jan *(pro sebe):*
- - - jeho pohled sahá
vskutku až do hlubin mé duše.

Capesius *(pro sebe):*
Jeho chvění mně ukazuje, že pravdu jsem viděl.
(Capesius se teď obrací k Marii.)

Capesius: Marie, zjevujete se v pravý čas.
Vaše slova mi snad vyřeší
vážnou záhadu, která mě tísní!

Maria: Ne vás - Jana chtěla jsem tu najít.
Tuším, že tíhu záhady mám hledat u něho, -
o vás však jsem pokojně se domnívala,
že krásnému cíli jste oddán v působení,
které nám chce umožnit Hilarius.

Capesius: Ten cíl - co je mi po něm - teď mě ruší. -

Maria: Že vás ruší? - což jste se nejevil šťastným,
když se stal obsahem vašeho doufání?

Capesius: Co jsem prožil v této osudné hodině,
úplně mění směr mojí duše.
Každá pozemská činnost by mě musela
oloupit o procitlé síly zrění.

Maria: Kdo směl nastoupit v duchovní stezky,
prožívá mnohé pokyny osudových příznaků. -
Na duševních cestách je bude sledovat,
jenže nemohou být správně vyloženy,
když se jimi ruší pravé povinnosti pozemské.
(Capesius si sedá: upadne v krátké přemítání,

zatímco Marii se zjevuje Lucifer.)

- Lucifer:** Tvá námaha ti málo bude plodná.
V jeho srdci se pohybují síly,
které mi otevrou brány jeho duše,
Marie, - zaměř svou sílu zření
do hlubin jeho duše; - tam pohlédni,
jak duchovním vzletem se vytrhuje
z vašeho láskou hřátého díla na Zemi.
(Lucifer zůstává v krajině.)
(Maria se obrací trochu zřetelněji ke Capesiovi, aby ho probudila z jeho přemítání, z něhož však také on jakoby sám od sebe procitá.)
- Maria:** Kdyby na své duchovní stezce Jan
druhem svých povinností se cítil rušen,
oprávněné by to nebylo, - ale pochopitelné:
Bude muset tvořit v zevních službách.
Vy však máte druhým zvěstovat vědění ducha,
a z okruhu své duše tím nevystoupíte.
- Capesius:** Mnohem víc, než při tvoření zevních děl,
ztrácí se duchovní síla ve slově.
Slovo přinucuje viděnou věc chápat;
pojmy však jsou nepřátelské silám zření.
Směl jsem pozorovat duchovní zážitek,
který se jen proto mohl mému zraku zjevit,
že ona duše, jež se mi otevřela,
je sice pozemskému mému člověku blízká,
ale nebyla jím zcela pochopena. -
Je-li můj zážitek pravdou, nic nemůže
mě nyní poutat k pozemskému dílu.
Neboť pak musím cítit, jak vysoké moci
ukazují teď mé duši jiné cíle,
než jí předkresluje Hilarius. -
(Staví se před Jana.)
- Capesius:** Jane, řekněte mi přímo, nevycit'oval jste
předtím nevyžítá duševní přání
jako ve vás právě přítomné Já,
když jste byl tak zcela ztracen v přemítání?
- Jan:** Takže zmatek mého ducha může účinně
jako zážitek se ztvárnit v duši cizí?
A zření zesiluje omyl natolik,
že může najít cestu do vývoje světa?
(Jan upadne opět v přemítání.)
(Maria obrací pohled k Luciferovi a slyší ho mluvit.)
- Lucifer:** I zde nacházím bránu duše otevřenou.
Nechci váhat, chci situaci využít,

i když v této duši - přání duchovní
se tvoří; padnout musí dílo lásky,
které mi Gottgetreuem nebezpečně kyne.
Zničit v něm mohu Mariinu moc;
a co ta zmůže, případně pak síle mé.
*(Capesius se v této chvíli sebevědomě vzpřimuje
a v následujících slovech je stále jistější.)*

Capesius: Pochybnost prchá - viděl jsem pravdivě;
co jsem směl pozorovat - to Jan prožíval.
Je také zřejmé, že se mi mohl jeho svět
otevřít jen proto, že svět můj se nechtěl
k jeho světu blížit s pochopením.
Duchovní cesta požaduje samotu; -
spolupůsobit jen tehdy mohou lidé,
když chápavě stojí jeden před druhým.
Světelných světů širé okruhy bytí
dosáhne duše jen daleko od bytosti lidské.

Jako vzor se mi ukazuje otec Felix;
hledá na cestách, druhým lidem cizích,
světlo ducha v hrdé osamocenosti.
A jeho hledání mělo úspěch, -
neboť pochopitelnosti se vždy vzdaloval.
Příště budu usilovat za ním: a vaše dílo,
síla zrění zatížena pozemskostí,
nebude již Capesia svádět.
(Odchází.)

Maria: Tak je tomu s lidmi, když lepší jejich Já
klesne v duchovní spánek, a síly žádostí
živí jeho bytost, až pak zase probuzení
světlem ozáří pravou povahu duchovní.
Takový je spánek, jímž všichni lidé spí,
dokud je síly zrění neprobudí.
Nic nevědí o tomto bdělém spánku;
zdají se bdělými - neboť spí neustále.
Vidoucí člověk spí, když k tomuto bdění
se vytrhává ze svého pravého bytí.
Capesius se nám nyní vymyká.
Co ho odnímá našim cílům, není
povrchní chtění, ale jeho stav.
Že se od nás odvrací, to nezpůsobuje on.
Jsou viditelná přísná znamení osudových mocí.
Musíme tedy my ostatní našemu dílu
věnovat zvýšenou měrou své síly.

Jan: Marie, nežádej nyní od Jana,
aby v této době k novým cílům
chystal svou duši, jež jako u druhých

potřebuje duchovního spánku, aby
mohla klíčící síly vypěstovat k zrání.
Vím, že jednou se osmělím působit
pro duchovní světy, - ale teď nechtěj,
abych byl činným - teď ne -.
Považ, jak jsem zapudil Capesia. - - -
Kdybych byl k dílu zralý - on by byl též.

Maria: Capesia zapudils? - Ty - ty sníš.

Jan: Snil jsem s věděním ... ve snu jsem bděl.
Čím je zdání před mocnostmi světa, - přede mnou
jako symbol mé zralosti se prokázalo.
Dobře vím, že mým přáním jsem byl já sám;
a někým jiným bylo pouze myšlení.
Tak stanul Jan před mojí duší,
jímž kdysi byl, než uchopil ho duch
a naplnil ho tou bytostí druhou.
Ten mrtev není; Janův - - - život přání
druha mé duše z něho vytváří.
Já jsem ho sice ohlušil, ale nepřekonal.
Vyžaduje si práva vlastního bytí,
když ono Já - - - musí upadnout do spánku.
A neustále bdít - - - to nedokáže.
Tak spalo také v onom čase,
kdy Capesius mohl v sobě prožít,
jak mě ten druhý Jan ze mě samého vyrval.
Pokynem osudu bylo Capesiovi mé snění.
Tak působí ve mně a ne v něm ta síla,
která ho zapudila, - a nám zapovídá
vést ducha k působení na Zemi.

Maria: Přicházejí duchové síly - zavolej je. -
V duchovní základy světů pohlédni
a čekej, až síly v hlubinách pocití,
co v bytosti tvé vlastní pohne se
spřízněné volbou s jejich podstatou.
Vykouzlí ti před očima tvého zření,
co spojuje tě s nimi v jednotu.
Když rušivou řeč vlastní mysli vyhostíš,
pak duch v tobě mluví s bytostmi ducha;
a té duchové řeči naslouchej.
Zanese tě do světelných sfér
a připne tě k duchové podstatě.
Co se ti šeří z časů vyžitých,
zřetelně se ti pak zjeví ve světle světů;
a tebe nenutí, neboť to můžeš vést.
S bytostmi živlů to srovnávej,
se stíny a schémata všech druhů,
i vedle rozličných démonů to postav,

a zjišťuj tak, čím skutečně to platí.
Sebe však vypátrej v říši oněch duchů
spojujících prapočátek s prapočátkem jiným,
kteří se cítí blízko klíčivých sil světa
a ukazují směr cílovým myšlenkám sfér.
Taková světová podívaná tě posílí,
aby sis bytí v náklonnosti k duchu
bytostně v duševním jádru sjednotil.

To mi naznačuje duch, abych ti zvěstovala;
teď jenom slyš, co v tvých hlubinách duše
je sice vědomé, leč dosud nesloučené.

Jan

(zřetelně ukazuje, že se vzchopuje k silnému rozhodnutí):

Chci to slyšet, - chci vzdorovat sám sobě.

(Z obou stran přicházejí duchové živlů. Zleva bytosti na způsob gnómů. Jsou ocelově šedých, oproti člověku malých postav; celí jsou téměř jen hlavou; ta je však přesto předkloněna dopředu.

Okončtiny mají dlouhé, pohyblivé, vhodné pro gestikulaci, ale nešikovné k chůzi. Zprava přicházejí postavy na způsob sylf, štíhlé, téměř bez hlavy; jejich nohy a ruce jsou něčím mezi ploutví a křídlem; část jich je modrozelená, druhá část žlutočervená. U těch žlutočervených je postava obdařena ostřejšími konturami; u těch modrozelených je neurčitější. Slova, která tyto postavy mluví, se předvádějí výrazuplnými, až k tanci se utvářejícími posunky.)

Duchový chór gnómů:

Utvrzujeme a zesilujeme
hmotného prachu mihotání,
kypříme a rozprašujeme
valouny kůry ztuhlé,
pevnost hbitě rozdrolíme
a kyprost zvolna upevníme
našimi tělesnými duchy
tkanými z látky rozumu
již dokonale moudrého,
když lidské duše spící
snily v prapočátcích Země.

Duchový chór sylf:

Tkáme a třepíme
tkanivo vzduchu a vody,
rozdělujeme a vyrážíme
sluncem oživlé síly semen;
hustíme pečlivě moci světelné,
ničíme moudré síly plodů
duševními našimi těly
plynoucími z citového záření
třpytícího se ve věčném žití,

aby žijící bytosti lidské
užily smyslu zemského vznikání.

Duchový chór gnómů:

Smějeme se, chechtáme se,
posmíváme a šklebíme se,
když lidské smysly drkotavě
a duchové lidští klopýtavě
námi zplozené dílo pozorují
a moudře rozumět se domnívají,
co duchové světových dob našich
před jejich hloupýma očima kouzlí.

Duchový chór sylf:

Staráme se, pěstujeme,
zrajeme a duchovníme,
když v šeru žijící lidské děti
a omyl tkající lidští starci
na našem díle hlodají,
a dětsky nebo stařecky
v časovém proudu tupě požívají,
co my ve věčnostech myslíme.

(Tyto duchové bytosti se pohybují, jako když se scházejí spolu dvě klubka, proti pozadí a zůstávají tam viditelné. Zleva se zjevují tři duševní síly: Filia, Astrid, Luna s "druhou Filií".)

Filia:

Vzařují jasnost
jak milující světla
v blažené zrání,
jemně oteplují
i mocně hřejí,
jako tíhne vznikání
k účinnému bytí;
aby účinné bytí
uchvátilo duše
v lásce se dávající
zářícímu světlu.

Astrid:

Utkávají život
jak tvůrčí pomocníci
v pramenící podstatě,
rozrážejí země,
zahušťují vzduchy
k zjevení proměny
v usilovném tvoření.
Aby usilovné tvoření
obšťastnilo duchy,
jež tkající se cítí
v tvořivém životě.

Luna: Rozvázně stlačují
jak činní tvůrci
poddajné látky;
zaostřují hrany,
uhlazují plochy
k rozumné stavbě
čnějících forem;
aby čnějící formy
rozněcovaly vůli
k rozumným stavbám
jak činný tvůrce.

Druhá Filia: Trhají květy
jak prospěchář klidný
v čarovném dění;
snem je jim pravda,
blud pravdou činí;
aby klíčení spící
procitlo k životu;
a bdící snění
odhaluje duším
zakleté tkaní
bytosti vlastní.
*(Tyto čtyři duševní síly zmizí na pravou stranu; Jan, který byl za
především dějů v hlubokém přemýšlení, se z toho vzchopuje.)*

Jan: ”A bdící snění
odhaluje duším
zakleté tkaní
bytosti vlastní.”
To jsou slova ještě zřetelně znějící
v mé duši -, co jsem viděl předtím,
ve zmatku se z duše vytratilo. - -

Jaká síla však mi procitá, když pomyslím:
zakleté tkaní
bytosti vlastní - - -
*(Znovu klesne v přemítání; před ním se zjevuje, jako jeho
myšlenkový útvar, skupina sestávající z ducha Janova mládí,
od něj nalevo je Lucifer, napravo duše Teodory.)*

Duch Janova mládí:
Můj život se sytí bytím tvých přání,
sny tvého mládí srká můj dech;
jsem jsoucí, nechceš-li vniknout
do světů, jež já nemohu najít.
Když mě v sobě ztratíš, musím v trýzních
zlé služby konat děsivým stínům - -;
Ty pěstiteli mého bytí - - - mě neopust' -

Lucifer:

On tě neopustí, - v hlubinách
jeho bytosti vidím žádosti světlé,
jež ve stopách Marie jít nemohou. - -
Když jimi bude duše Janova
plně osvětlena leskem, jímž sálají:
ovoce, které musí ty žádosti plodit,
nebude on moci promarnit v té říši,
kde bez krásy chce vládnout láska.
Pak se mu ono Já už nebude zdát cenné,
které z přeceňování vědy chce uvrhnout
jeho nejlepší síly k těm stínům.
Bude-li moudrost zářit do jeho přání,
jejich cena se mu nádherně vyjeví;
málo si jich vážit může jen tak dlouho,
dokud ještě trvají v duševní temnotě.
Než mohou dosáhnout světla moudrosti,
já chci tě věrně pěstovat - světlem,
jež najdu v lidských duševních základech.

Ještě mu chybí lítost pro tvoje trápení,
vždy tě nechá klesnout do říše schémat,
když usiluje do svých výšin světelných.
Může pak zapomnět, že ty, jeho dítě -,
musíš bolestně zakleté bytí vést.
Ale příště máš po svém boku mě,
když jeho vinou budeš mrznout jako stín.
Chci oním právem, které si Lucifer
(Při slově "Lucifer" se duch Janova mládí trhnutím zhrouť.)
ze starého ustanovení světa uchovává,
v duševních jeho hloubkách sobě ukořistit,
co nechává v duchovním vzletu nestřeženo.
Poklad ti pak přinesu, který ti ulehčí
temnou samotu stínovité říše.
Ale úplně budeš toho kouzla zbaven,
až Jan se s tebou zase sjednotí.
Může to odkládat, - - ale zmařit ne.
Neboť Lucifer chce zachovat svá práva.

Teodora:

Duchové dítě, ty žiješ Janovo mládí
v temných říších stínů. - Milující
se k tobě sklání duše, chránící Jana,
z říší plných světla a tepla lásky.
Chce tě vysvobodit ze zakletých kruhů,
chceš-li sobě vzít z jejího cítění,
co ti vyzíská bytí v blaženosti.
K žívlům tě chci připojit působícím
nevědomě v dálkách světových,
jež duševnímu bdění vždy se vymykají.
Formy můžeš tvořit s duchy Země
a s dušemi ohně síly vyzařovat,

když své vědouce bytí obětuješ vůli,
jež plna světla sílí bez moudrosti lidské.
Vědění, které jen zpola je tvoje,
před Luciferem uchováš, a Janovi
prokážeš služby, jež jsou mu cenné.
Chci ti přinést z jeho duchovního bytí,
co tvého jsoucna potřebným jej činí
a spánkem duchovým jej obcerstvuje.

- Lucifer:** Krásu ti nemůže darovat nikdy,
neboť já se osmělím od ní si ji vzít.
- Teodora:** Z ušlechtilého citu chci dát kráse klíčit -
a uzrát ji nechat na obětní službě.
- Lucifer:** Vytrhne tě svobodnému chtění
a daruje duchům vládnoucím ve tmě.
- Teodora:** Probudím duchem naplněné zření,
které se cítí volné i od Lucifera.
*(Zmizí Lucifer, Teodora a duch Janova mládí. Jan, procitlý ze svého
přemítání, vidí k sobě přicházet "druhou Filii".)*
- Druhá Filia:** A bdící snění
odhaluje duším
zakleté tkaní
bytosti vlastní.
- Jan:** Duchu plný záhad - tvými slovy
jsem vkročil v tento svět! - - Z jeho divů
je pouze jedno - - mé duši důležité:
zda v říších ducha jako bytost žijící
prodlévá stín, který s Teodorou
a Luciferem se mi chtěl vyjevit?
- Druhá Filia:** Ten žije, - tebou je probuzený k zdání.
Jako v zrcadle vše obrazně se jeví,
co světlo dá na jeho plochu zářit,
tak to, co spatřuješ v duchových říších,
než plná zralost ti poskytne právo
k tomu zření, - se musí živě zrcadlit
v říši poloprocitlých stínových duchů.
- Jan:** Co mnou se tak zrcadlí, je pouhým obrazem?
- Druhá Filia:** Leč obrazem, jenž žije a v životě se drží,
dokud ty ještě v sobě chováš
vyžité bytí, jež umíš sice ohlušit,
ne však dosud opravdu je přemoci. -
Jane, tvé procitnutí zůstane bludem,

dokud onen stín, jemuž tvá vina
vytváří zakletý život, sám nevykoupíš.

Jan: Jak děkuji tomuto duchu,
jenž v mou duši pravou radu vnáší - -
musím ho následovat.

*(Opona padá zvolna, zatímco "druhá Filia"
a Jan zůstávají stát v klidném gestu.)*

TŘETÍ OBRAZ

Scénérie krajiny jako v obraze druhém.

*Magnus Bellicosus, Romanus, Torquatus a Hilarius
přicházejí z pravé strany tak, aby se to následující, co ve stoje říkají,
dalo myslet jako pokračování rozmluvy, kterou vedli na své procházce už předtím.
Pro zúčastněné nabývá rozmluva tak důležitého obsahu, že se zastavují.*

Bellicosus: A bude-li ta tvrdá hlava neoblomná,
jak prospívat má dílo, jež Gottgetreu
chce v lásce zasvěcovat službě lidem!

Romanus: Co věrný společník našeho přítele
přednesl z důvodů jako námitku,
to je závažné nejen pro lidi,
jež pamětlivi zevního požadavku žití
své mínění si tvoří. - - Nesouhlasí to
také s pravdivým míněním mystů?

Bellicosus: Jenže to není v duchovním kruhu,
který naše cíle drží pevně semknuté
Nás v mystickém díle našem
následují žáci Benedictovi; - a Hilarius
jim chce vytvořit místo k působení,
které dá uzrát plodům jejich ducha.
Moudré osudové moci nám je shromáždily
v chrámu; a náš přítel jen vyhovuje
pokynu, jenž se nám v chrámu zjevil
jako příkaz duchovní povinnosti.

Romanus: Jste si jisti, že tomu příkazu ducha
též správně rozumíte? Vždyť je možné,
že sám Benedictus, i jeho žáci,
které svým způsobem vedl k duchu,
mají se ještě držet v nitru chrámovém,
a ne už teď drsnou nastoupit stezku,
k níž je chce přivést Hilarius. -
Také jemu se až příliš snadno mění
duchovní zření v sen duševního spánku.

- Bellicosus:** Slyšet tato slova od vás jsem nedoufal.
Mít to za méněcenné může být dovoleno
ještě tak společníku Gottgetreue,
který jen z knih umí vědění sbírat.
Vám však přísluší poznávat znamení,
která se rodí na cestě mystů.
Zřetelně promlouvá k našim duším,
jak nám byli přivedeni žáci Benedicta.
Jsou s námi spojeni, abychom sledovali,
co se zjevuje jejich způsobu zření.
- Torquatus:** Avšak jiné znamení přesto zjevuje,
že plnost požehnání duchových mocí
se nedostalo dílu, které v chrámu
našim duším se nabízelo.
Capesius se odloučil od Benedicta
a od jeho žakovského kruhu.
Že v sobě plnou duševní bdělost,
kterou v něm už Benedictus hledá,
dosud necítí, to vrhá chmurné stíny
přec také na vlastní jistotu učitele.
- Bellicosus:** Dary zření jsou mi ještě vzdáleny;
často však cítím, jak některá událost
vyvolává v mé duši vytušené vědění.
Když Capesia jsem v našem kruhu
poprvé spatřil na místě svěcení,
dolehla na mě myšlenka, že osud
nám ho současně přibližuje i vzdaluje.
- Romanus:** V tomto tušení vás mohu pochopit.
Já však jsem tušil v té chvíli, že se mnou
žádný z našich nových přátel mystů
není tak úzce spojen mocí osudu jak Strader.
Pro mě je takové tušení znamením,
že moje duše ukazuje směrem,
jímž rozumem pak mohu hledat dál.
A když se obrátím k činu, pak teprve
tušení, silou pronikající mou mysl, zničím.
To mi zjevují přísná pravidla mystiky.
V duchové oblasti se zajisté cítím
úzce spojený s žáky Benedictovými,
mám-li však z vnitřního kruhu mystů
hledat cestu zpět k životu na Zemi,
odvážím se toho jen po boku Straderově.
*(Napravo v pozadí krajiny se objevuje Ahriman
a zmizí, aniž byl pozorován, doleva.)*
- Torquatus:** Věrný společník Gottgetreue nepoznává
ve Straderovi spolehlivého ducha,

jenž účinně může pomáhat zevnímu žití.
A dám-li sám promluvit vnitřnímu hlasu,
ukazuje se mi, že jemu k mystice
pravá duševní nálada úplně chybí.
O čem mu mohou svědčit zevní znaky,
co jeho rozum chápe z duchového bytí,
to v něm probouzí silný pud badatelský;
k vnitřnímu prožívání ducha má však daleko.
Čím jiným může být jeho duchovní tvoření
než mysticky temným předivem snění?

- Romanus:** Na duchovní cestě jeho přátel
dosud ještě dostatečně nepokročil,
aby se spojil s duševními nepřáteli
pro mnohého mysta tak nebezpečnými,
když ho provázejí do smyslového bytí.
- Bellicosus:** Když věříte, že je volný od těch nepřátel,
nic vám přece nebrání pro něho působit,
aby se tak podařilo velké dílo,
které jím vykonat chce Gottgetreu.
Když společník tohoto přítele uslyší,
jak ctíte muže, jehož on si vážil
jen mírou nepatrnou, jistě zviklán
bude ve svém úsudku. Vy sám
dokážete pro tuto věc ho získat.
Je mu známo, že všechno v zevním životě,
co jste moudrým uvážením vykonal,
vždy vám jen úspěchy přinášelo.
- Romanus:** Můj milý Gottgetreui, postavíte-li
po svém boku Stradera, a bez blouznění
budete chtít daleko od svého díla
udržet ostatní žáky Benedictovy,
pak nezůstanete sám; - potom vám nejen
nabízím jako svou pomoc, co Bellicosus
nyní požaduje, ale chci také potom
se vším, co mám ze zevního jmění,
krásnému plánu Straderovu účinně sloužit.
- Hilarius:** Jak jste si mohl myslet, že Strader
se teď odloučí od žáků Benedicta -
a bez nich jen vlastní cíle bude sledovat.
Ti druzí jsou mu tak blízko, jako on sobě.
- Romanus:** Že jsou mu blízko tělesně, to ano.
Ale být také v duchovním spojení s nimi
může se domnívat jen ta část jeho duše,
jež v hlubokém spánku ducha se ještě drží.
Zdá se mi však, že brzy se musí ukázat,

jak může ta část uzrát k bdělému žití.
(*Ti čtyři odejdou doleva.*)
(*Z pravé strany přicházejí Capesius, Strader, Felix Balde a Baldova žena, jako v rozmluvě se zastavují, protože následující obsah je pro ně důležitý.*)

Capesius: Po vnitřních stezkách duše následovat ducha,
to jediné jen mohu v tomto čase.
Kdybych se chtěl zatížit zevním působením,
abych vedl ducha k bytí v říši smyslů, -
musel bych se opovážit základ toho bytí
pojmovat ve světech, jejichž podstata dosud
není ještě ve mně uskutečněna.
Jen tolik mohu ze světového bytí vidět,
kolik se z něho utvořilo ve mně.
Jak mám tvořit, co druhým prospívá,
když v tvoření jenom sám sebe živím?

Strader: Rozumím-li vám, míníte, že všemu tvoření
jen ráz vlastní bytosti se má dávat
a tak v díle pouze vlastní bytí
sdělovat zevní podstatě světa?

Capesius: Dokud svým vlastním vnitřním světem
nenarazím na cizí bytost, je tomu tak.
Jak dalece vnikám do něčeho jiného už teď,
to jsem si musel sám bolestně přiznat,
když nakrátko jsem byl úplně jasně bdělý.

Felix Balde: Mluvíte, co jsem od vás ještě neslyšel. -
Nikdy však nemohl jsem vám -- tak rozumět,
jak teď, kdy mluvíte jen vy a jinak nic.
Ve vaší řeči zní nálada mystiky,
kterou sám po léta jsem přísně hledal,
a která jediná může vnímat světo,
v němž lidský duch se jasným zřením
vědoucně prožívá v duchu světovém.

Capesius: Protože jsem tušil, jak se vám blížím,
k vám tedy utekl jsem z počínání,
jež umrtvit mi chtělo vnitřní život.

Strader: Často jsem chápal, - co nyní říkáte -;
a měl jsem to pak za moudrost; - - ale teď
ani slovo nechápu ve vašich řečech.
Capesius a otec Felix, ti oba dva ...
v jasných slovech temný smysl kryjí ...

Což neprožívám, jak ta vaše slova
jsou jenom rouchem - - pro duševní síly,

jež vámi do světů mě vyhošťují
velmi vzdálených druhu vašeho ducha?
Ty já hledat nechci, - neboť milovat
musím v nejhlubší své duši světy vaše.
Snadno dovedu strpěti odpor,
který teď hrozí mému dílu zvenčí.
Dokonce, kdyby všechno mé chtění
na tom odporu ztroskotalo: udržel bych se.
Vaše světy však postrádat nemohu.

Felix Balde: Člověk nemůže najít svět duchový,
když si jej chce otevírat hledáním.
Jednou, když jste přede mnou mluvil
o vašem mechanismu, obšťastnil jste mě; -
jak vám poskytlo osvětlení, co hledáním
rozumovým jste vydobýt si nechtěl.
Tu jste byl blízko pravé náladě mystů.

Neusilovat o nic, - - jen smířen v klidu být,
celá vnitřní bytost duše je očekáváním - -:
to je nálada mystů. - Kdo ji probudí,
přivádí své nitro k říši světelné.
Zevní dílo tu náladu nesnáší.
Chcete-li toto hledat mystikou,
mystickým blouzněním zničíte život.

Strader: Jste mi nezbytný; - - ale vás nenacházím -
bytí nás spojující - - vy neoceňujete.
Jak ve světě se lidé mohou k dílu najít,
když mystové neopustí vlastní jsoucno?

Felix Balde: Svět, do něhož se činně ubíráte,
do toho nemůžete vnášet jemné bytí
svého zření, aniž by se vám rozpustilo,
když na svých hranicích vás přijme svět.
Zbožně, vládu ducha uctívající, klid
ponechávají v srdci duchovnímu zření; -
tak se blíží světu činů mystové.

Capesius: A chtějí-li jinak do něj vstoupit,
pak jim ovšem ukáže účinek omylu,
nikdy však světlou podstatu moudrosti.
Mohl jsem vidět do duše jednoho člověka. -
Věděl jsem, že mě mé vidění neklame.
Ale jen omyl té duše jsem viděl.
To se mi stalo, neboť jsem duchovní zření
zničil žádostí po zevním činu.

Strader: Tak mluví Capesius, jenž předešel
mě značně na duševních cestách; - -

Duchovní zření mně však jenom vzniká,
může-li se duše myšlenkám činným
věnovat a žijící se najít v doufání,
že duchu může vybudovat místa,
v nichž duch chce rozněcovat světlo,
teplem zářící duchovými světy,
a hledá smyslovou působností lidí
nový domov v bytí pozemském. -

Synem omylu jsem já - - ne vaším,
vy moudrostiplné dálné světy duchové - -!
*(Strader jakoby jen na okamžik se odvrací od svých společníků v
hovor; má teď následující duchovní zření - zjevuje se Benedictus,
Maria, Ahriman - - sice jako formy myšlení, leč ve skutečném
duchovním styku; nejprve Benedictus s Ahrimanem, pak Maria.)*

Benedictus: V moudrostiplných dálných světech duchových
tušíš pomoc v trýznivé oné otázce,
která zatěžuje pozemské tvé myšlení
pradávným tajemstvím života tvé duše.
Máš slyšet odpověď, jak chtějí
mým hlasem ji tobě zjevovat
duchové dálky z hlubin duševních.
Ale uč se chápat, co se vědět domníváš,
co se velmi často osměluješ mluvit,
a přesto ve svém bytí duševním jen sníš.
Dej svému snění život, který tobě
(Zjevuje se Ahriman.)
z ducha podávat jsem zavázán;
změň ale ve snění, co můžeš sobě
vydolovat myšlením ze smyslů.
Capesius a otec Felix tě vyhošťují
z duchového světla, jež sami spatřují;
propast mezi sebe a tebe kladou.
Nežaluj, že ti ji připravili,
však pohled' do své propasti.

Ahriman: Jen tak učiň!
Spatříš, co se ti jeví důstojným
lidského ducha v dalekém běhu světa.
Lépe by pro tebe bylo, kdyby duchové jiní
v temném spánku duše ti to ukázali;
když Benedictus ti to zjevuje při bdění,
pak ve zření si usmrcuješ odpověď:
ano, jen tak učiň.

Strader: To chci, ale jak? -
Postavy zmatené? Mění se, - trhají, -
trhají jedna druhou, - zápas - -,
divoce se vrhají schémata na sebe - ,

vládne ničení, plodící temnotu; -
z temnoty teď jiné bytosti stínů.
Kolem nich éterický jas - červeně tkající;
jedna z postav se výrazně odpoutává;
přichází ke mně, - propast mně ji posílá.
(*Z propasti vystupuje Maria.*)

Maria: Démony vidíš; - vzděláš-li svou sílu,
pak jimi nejsou, - před tebou se jeví,
čím sami nejsou. Umíš-li je udržet,
až přivedou před tvým duševním bytím
svou schematičnost k záření, pak ti jsou,
čím se mohou uplatnit ve vývoji světa.
Avšak tobě zření uhasíná dřív, než oni
k záření teprve sílu rozvinuli.
Svým vlastním světlem je osvětlí.
Kde je tvé světlo? - Temnotu záříš.
Poznej svou temnotu - okolo sebe -,
do světla zmatenou temnotu tvoříš.
Cítíš ji, když ji vytváříš sám sebou,
jenže pak nikdy necítíš své tvoření.
Lačnost svého tvoření chceš zapomenout.
Nevědoucí tma vládne v tvé bytosti,
nebot zářit světlem svým jsi příliš zbabělý.
Požívat chceš tohoto vlastního světla,
sám sebe v něm chceš jenom požívat.
Sebe hledáš a hledáš v zapomnění.
Ve snění se dáváš klesnout sám do sebe.

Ahriman: Ano, vyslyš ji, - může ti řešit záhady,
jenže její řešení - sobě nevyřešíš.
Dává ti moudrost, - s ní abys mohl
k bláznovství své kroky vést.
Jistě byla by ti dobrá - za jiných dob,
kdy se ti jevil ducha jasný den,
mluví-li však Maria do tvého snění,
pak v radách řešení ti zabíjí.
Ano, vyslyš ji.

Strader: Co chtějí tato slova,
Marie, zda zrozená jsou ze světla?
Z mého světla? - Je to má temnota,
z níž zaznívají? Benedicte, mluv,
kdo jako rádce mi vystoupil z propasti?

Benedictus: Tebe hledala u tvé propasti.
Tak hledají lidi duchové, aby je chránili
před bytostmi, jež tvoří duším schémata
a tak jim vládu světového ducha
temnem pomatou, že o sobě vědí

skutečně jen v síti vlastního jsoucna.
Do své propasti se dívej ještě dál.

Strader: V hloubce mé propasti co mi teď žije?

Benedictus: Pozoruj stíny napravo modročervené,
ty vábí Felixe, - a pohleď na ty druhé -
nalevo, - červeň ve žluti se jemně jasní,
ty se tlačí ke Capesiovi.
Oba pociťují sílu těchto stínů - -;
v samotě si oba vytvářejí světlo,
jež ochromuje stíny šálící duše lidské.

Ahriman: Lépe by učinil, kdyby ti chtěl
ukázat stíny tvé - ale to může sotva; -
dobrá vůle mu jistě nechybí.
Jenom nepozoruje, kde je má hledat.
Jsou za tebou a povážlivě blízko, -
především však mu je zakrýváš ty sám.

Strader: Tak slyším nyní nad propastí slova,
která jsem měl za výrok blázna,
když mi je řekl rádce Gottgetreův! - - -

Maria: Otec Felix si utvrzuje zbraně,
které mu zahlazují nebezpečí; -
jiné potřebuje ten, kdo musí
putovat cestami tvé duše.
A co jako meč si tvoří Capesius,
mužně bojující s duševními nepřáteli,
pro Stradera v meč stínový se mění,
kdyby duchovní válku s ním chtěl začít
předurčenou mocností osudu duším,
jež mají ducha, k činům zralého,
silně přetvořit k působení na Zemi.
Jejich zbraně pro sebe využít nemůžeš;
ale poznat je musíš, abys ty své
rozvážně z duševní látky ukoval.
*(Postavy Benedicta, Ahrimana a Marie zmizí; zevně viděno to
znamená, že Strader se vrátil ze svého duchovního zření zpět; ohlíží
se po Capesiovi, Felixu Baldovi a Baldově ženě; ti k němu zase
přistupují; sám usedl na skalní sedadlo.)*

Felix Balde: Můj milý Stradere, nedohnal vás duch
právě teď daleko od nás? - Tak se mi zdálo.
*(Učiní přestávku v očekávání, že by měl Strader něco říci,
ale protože ten mlčí, pokračuje.)*
Ne bez lásky chtěl jsem vás z našeho kruhu
odkázat teď k jiným drahám životním.
Chci jen zabránit, abyste se už nadále

nepodával tomu bludu, který vás mate.
Co duch v duchu spatřuje, mají duše
přijímat a také prožívat duchovně.
Jak bláznivým by bylo, kdyby Felicie
ony pohádkové bytosti, duševně prožité,
které jen duší prožívané chtějí také být,
nechala tančit na loutkových jevištích.
Potom by všechno kouzlo zmizelo.

Baldova žena: Opravdu dosti dlouho jsem už mlčela.
Mluvím však, chcete-li už náladou mystů
dokonce i pohádkové duchy obšťastňovat.
Ti se pěkně poděkují, když se jim napřed
jejich síla vysaje a potom nanovo
odchovávat by se měli mlékem mystiky.
Mystice všechna čest; mně však zůstane
mým pohádkovým říším jenom vzdálená.

Capesius: Felicie, nejsou to ty vaše pohádky,
jež první mně cestu ukázaly k duchu?
Co jste tak často vyvolala ze vzdušných
a vodních duchů mé žíznivé duši,
to byli pro mě poslové onoho světa,
do něhož mysticky teď hledám příchod.

Baldova žena: Ale co jste s tím novým druhem mystiky
přišel do našeho domu, málo se ptáte,
co krásné moje kouzelné bytosti chtějí.
Častěji mi ještě necháte se uplatňovat ty,
jež v celé důstojnosti jeví vážnou tvář;
které však plny radosti vesele tancují,
ty shledáváte mysticky až nepříjemné.

Capesius: Nepochybuji o tom, Felicie, že později
se mi ještě odhalí hluboký smysl
také oněch zázračných bytostí
chtějících jevit vážnost v masce veselí.
Teď však moje síla ještě tak daleko není.

Felix Balde: Felicie, ty víš, jak já je miluji,
pohádkové bytosti, jež se ti odhalují,
ale představit si je ztělesněné
jako mechanické loutky, - to se mi přičí.

Baldova žena: Ještě jsem ti je tak nepředváděla;
k tomu jsi ty - moc vysoko; těšilo mě však,
když jsem zvěděla o Straderově plánu
a slyšela, že také Thomasius se usiluje
znázornit ducha ve hmotě smyslové.
V duchu jsem viděla vesele tančit

své pohádkové prince a duše ohnivé
v tisíci loutkových hrách, umělecky krásných;
hned, v mysli obšťastněna, jsem je nechala
horlivě hledat cestu do dětských pokojíků.

(Opona.)

ČTVRTÝ OBRAZ

Krajina druhého a třetího obrazu.

*Šéf kanceláře s Romanem, zastavují se na své procházce a vedou následující
rozmluvu. - Později: Jan, dvojník Jana Thomasia; duch Janova mládí;
strážce prahu, Ahriman; Benedictus, Maria; Strader, duše Teodory.*

Šéf kanceláře: Vy znáte mystické přátele Gottgetreue,
a já znám ve vás moudrého muže
vždy střežícího sílu k bezpečnému úsudku,
ať už to žádá dílo života, či umění mystů.
Proto si považuji vašeho mínění.
Ale jak mám tomu rozumět, co jste řekl? -
Že Straderovi přátelé se ještě mají držet
v oblasti duchové a nemají už nyní
síly zrění obracet k tvoření smyslovému,
zdá se vám správné. Neměla by se táž cesta
ukázat stejně nebezpečnou pro Stradera?
Zdá se mi prokázané rázem jeho ducha,
že ho vždy zaslepují přírodní démoni,
když silnou žádostí - k svým činům
hledá cestu v díle zevního života. - -
Chytrý mystik ví, že si musí v nitru
nejprve vytvořit náležitě síly,
aby těmto nepřátelům kladl odpor;
ale Straderovi na jeho duchovní cestě
pohled pro ty nepřátele ještě asi neuzářl.

Romanus: Přesto však dobré duchové bytosti,
jež vedou lidi stojící dosud úplně
mimo ducha, ještě ho neopustily.
Pryč usilují ti duchové od mystů,
když tito uzavírají spojení s bytostmi,
jež slouží jejich vlastní duchovní náladě.
Ve Straderově způsobu jasně mohu cítit,
jak jemu samému ti přírodní démoni
ještě plody dobrých svých sil darují.

Šéf kanceláře: A nic než jenom city vás donucují
domnívat se dobré duchy ve Straderovi mít?
Nabízíte málo a příliš mnoho žádáte.

Příště se mám tedy otázat těch duchů,

když působit chci zde na tomto místě,
kde jsem po tak dlouhý čas směl sloužit
smyslu práce a tomu duchu pravému,
s nímž spojený byl Gottgetreuův otec; -
a jehož ještě z jeho hrobu slyším, - -
třebaže syn sluchu pro něho nemá!
Co jen říká tento duch zdatného muže,
když nyní spatřuje ony zmatené duchy,
které syn se mu snaží vtáhnout do domu?
Znám tohoto ducha, jenž devadesát let
se v těle udržel. Právě tajemství práce
mně vštěpoval ještě v těch dobách,
v nichž on byl u díla, a jeho syn
když se do chrámu mystů vplížil.

Romanus: Můj příteli, což vám není u mě známo,
jak vysoko si umím toho ducha cenit?
Jemu jistě sloužil onen starý muž,
jehož právem za vzor jste si zvolil.
A jemu také já se snažil sloužit
od svého dětství až k tomuto dni.
Leč do chrámu mystů jsem se také vplížil.
Co mi chtěli poskytnout, jsem zasadil
s důvěrou do hlubin vlastní duše.
Můj rozum však při vstupu do života
náladu chrámu u jeho brány odkládal.
Věděl jsem, že sílu té nálady vnáším
do pozemského života nejlépe takto.
Z onoho chrámu jsem do tohoto působení
vnášel přece duši. - Je pro ni dobré,
když ji nechce pozemský rozum rušit.

Šéf kanceláře: A shledáváte, že Straderův ráz ducha
vyhlíží, byť jen z dálky, podobně jako váš?
Po vašem boku bych se osvobozen cítil
od duchových bytostí, jež mi přináší Strader.
Dobře cítím, ač třeba mluví zmateně,
jak duchové živlů v živém pohybu
slovem a bytostí se u něj rozlévají
a zjevují, co smyslům není k pochopení.
To však mě právě od něj odpuzuje.

Romanus: Ta slova, příteli, mně sahají do hlubin srdce.
Od kdy jsem k Straderovi přistoupil blíž,
musel jsem myšlenky, jež se od něj dovídám,
pociťovat obdařené zcela zvláštní silou.
Vnikaly do mě jako mé vlastní.
A jednoho dne jsem si řekl: co kdyby
jemu a ne tobě měla děkovat tvá duše
za sílu, která ti dává uzrát v muže!

A tento pocit byl brzy sledován druhým:
co kdybych za vše, co mě činí potřebným
v životních dílech a ve službě lidstvu,
byl dlužen dřívějšímu bytí na Zemi?

Šéf kanceláře: To je ono, co u něho musím pociťovat. -
Při bližším styku duch jím působící
mocně s sebou strhuje také i duši.
Vaše silná duše když mu mohla propadnout,
jak potom já mám uchránit tu svou,
když spolu s ním se k práci spojují?

Romanus: Bude záležet jen na vás, zjistíte-li,
jak se k němu máte správně zachovat.
Věřím, že mně moc Straderova neuškodí,
co jsem si o něm utvořil své myšlenky,
jak si té moci mohl vydobýt.

Šéf kanceláře: Vydobýt, - on, - - té moci, - - a nad vámi -
ten snílek - nad vámi, umělcem života!

Romanus: Smíme-li se odvážit si představovat,
že ve Straderovi se teď vyživá duch,
jenž se v některém dřívějším životě
mohl přivést k vzácné duševní výši; - - -
který mnoho věděl, co druzí lidé
ve své době nemohli ještě ani tušit; - -
pak by bylo možné, že z jeho ducha
zrodit se mohly jednou myšlenky
a ty potom mohly najít cestu
do všeobecného života pozemských lidí,
jimiž nyní lidé mého uzpůsobení
výchovou si vštípili své schopnosti. -
Co z myšlenek v době svého mládí
jsem si přivlastnil ze svého okolí,
mohlo by přece pocházet z tohoto ducha.

Šéf kanceláře: A zdá se vám také dovoleno ty myšlenky,
jako životní nauka jistě hodnotné,
především zaměřovat k Straderovi?

Romanus: Byl bych snílkem učinit, co míníte.
Nespřádám sen životní nauky
se zavřenýma očima. V myšlenkách
se odhalujících jen si tak přisnívat,
to přec nikdy nebyl můj životní styl. -
Na Stradera se dívám otevřeným zrakem;
jak tento muž svědčí o své bytosti
se vším, co je na něm, a jakým je;
i co je v něm neplodné; - a zřejmé je mi,

že jsem si měl svůj úsudek o jeho vlohách
utvořit tak, jak jsem jej právě podal.
Jakoby už před mnoha staletími
stál tento muž před mýma očima,
tak před sebou ho cítím nyní v duchu.
A že jsem přítom bdělý , - to vím jistě. -
Gottgetreuovi budu stát po boku;
stane se to, co se stát musí.
Dál uvažujte o jeho plánech životních.

Šéf kanceláře: Pro mě má teď vskutku větší cenu
uvažovat o tom, co jste mi svěřil vy sám.
*(Šéf kanceláře a Romanus pokračují v cestě krajinou. Z jiného
směru přichází Jan, zamyšlený, usadí se na skále. Jan nejprve sám,
potom dvojník, duch Janova mládí, nakonec strážce prahu.)*

Jan *(sám):*
Podivil jsem se, když Capesius
mi prozradil, jak v jeho duchovním zření
se objevil vnitřní život mé duše.
Tak se mohlo zatemnit, co se mi ukázalo
v plném světle přece už před mnoha lety. - -
Že všechno to, co žije v lidských duších,
působí dále v zevních říších ducha:
to vím už dávno, - a zapomnět jsem mohl. -
Když Benedictus mně ukázal cesty
k prvnímu zření, - duchem jsem spatřil
ve zřetelném obraze Capesia a Stradera
v jiném jejich věku životním.
Viděl jsem, jak silové útvary jejich myšlení
způsobily ve světovém bytí kruhové vlny.
To všechno dobře vím, - a jsem to nevěděl,
když jsem to postřehoval Capesiem.
Bytí ve mně, které je vědoucí, usnulo.
Jak v dávno minulém pozemském žití
jsem úzce spojený byl s Capesiem:
také to jsem věděl před delším časem - - ,
v tom okamžiku jsem to však nevěděl.
Jak jen mohu ochránit své vědění?
(Hlas z dálky, je od Janova dvojníka.)
Zakleté tkaní
bytosti vlastní.

Jan: A bdící snění
odhaluje duším
zakleté tkaní
bytosti vlastní.
*(Zatímco Jan říká tyto věty, přichází k němu jeho dvojník. Jan ho
nepoznává, nýbrž se domnívá, že k němu jde "druhá Filia".)*

- Jan:** Tos opět ty, duchu plný záhad,
pravdivou radu vnesls do mé duše.
- Dvojník:** Jane, tvé probuzení zůstane bludem,
dokud sám nevysvobodíš ten stín,
jemuž tvá vina tvoří život zakletý.
- Jan:** Podruhé říkáš tato slova.
Chci je následovat. - Ukaž mi cestu.
- Dvojník:** Jane, co se ti v tvé bytosti ztratilo,
nechávej žít v říši stínů,
ale světlo tomu dej z duchového světla svého,
pak bolesti už neutrpí.
- Jan:** Tu bytost stínovou jsem sice ohlušil,
ale nepřekonal; tak musí mezi stíny
zůstat zakletou stínovou bytostí,
dokud se s ní zase nespojím.
- Dvojník:** Co té bytosti dlužíš, dej nyní mně;
sílu lásky, která tě k ní žene,
naději srdce, rodící se z ní,
svěží život, jenž v ní je ukrytý,
plody dávno zašlého pozemského žití,
jež jejím bytím jsou tři ztraceny;
ó dej mi je; věrně je donesu jí.
- Jan:** Ty znáš cestu k ní? - Ukaž mi ji.
- Dvojník:** Mohl jsem k ní vniknout v říši stínů,
když ty ses povznesl do duchových sfér;
od kdy však tě lákají mocnosti přání
a ty svou mysl k nim jsi obrátil,
vždy zhasíná mi síla, když ji hledám.
Ale chceš-li poslechnout mé rady,
pak se ta síla zas bude smět tvořit.
- Jan:** Slíbil jsem ti následovat tě. -
Chci ti to slíbit, záhadný duchu,
celou svou duševní silou nanovo.
Můžeš-li však cestu k ní tak najít,
mně v osudné této hodině ji ukaž.
- Dvojník:** Nyní ji najdu, ale vést tě nemohu,
mohu jen tvému duševnímu oku
ukázat bytost, již tvoje touha hledá.
(Zjevuje se duch Janova mládí.)

Duch Janova mládí:

Vždy chci být vděčný tomu duchu,
který směl oko tvé duše otevřít,
abys mě v budoucnu našel svým zřením,
když z duchových příkazů se ti ukazují.
Leč ducha, po jehož boku mě teď zříš,
toho musíš poznat v jeho pravdě.
(Duch Janova mládí zmizí; Jan teprve teď pozná dvojníka.)

Jan: Ne onen záhadný duch; - mé druhé Já?

Dvojník: Nyní mě následuj; - jaks mi to slíbil -;
k svému vládci tě nyní musím vést.
(Zjevuje se strážce prahu a staví se vedle dvojníka.)

Strážce: Jane, chceš-li tento duchovní stín
vyrvat zakletým duševním světům,
pak usmrť přání, která tě svádějí.
Stopa, podle níž hledáš, se ti ztratí,
dokud se žádostmi ji sledovat míníš.
Mimo můj práh tě povede ta stopa.
Neboť činím v duševním zření zmatek,
poslušen vyšších mocností vůle,
když přání žije v pohledu duchovním,
který se tu napřed musí setkat se mnou,
než proniknout smí v čisté světlo pravdy.
(Vystupuje Ahriman.)
V tvém zření tebe zadržím,
dokud se mi blížíš s přáními.
Také mě spatřuješ jen jako přelud,
když blud přání se ti pojí se zřením
a duchovní mír jako duševní tělo
tvé bytosti se dosud nezmocnil.
Zesil posilující slova, která znáš,
aby ten blud jejich duchovní moc přemohla.
Rozpoznáš-li mě pak bez vlastního přání,
spatříš pravdivou podobu mé bytosti.
A volně pohlédnout do oblasti ducha,
v tom nebudu ti už muset bránit.

Jan: I ty se odhaluješ mému bludu jen ...?
Ty také..., jehož před jinými bytostmi
pravdivě přec musím vidět v říši duchů.
Jak mám vědět pravdu, když nacházím
na další cestě pouze pravdu jedinou:
že blud si jen vždy více zhušťují.

Ahriman: Tak se jím nedej ještě poplést docela.
Práh přece stráží věrně,
třebaže nyní používá šatu,

který sis v duchu nejprve ty sám
slátal ze starých kusů hrůzy.
Jako umělec bys ho ovšem neměl
utvářet v špatném stylu dramatickém.
Ale to později lépe uděláš.
Duši však ještě i karikatura slouží.
Ani není nutný příliš silný tlak,
aby se ti ukázalo, čím dosud je.
Měl by sis všimnout, jak strážce mluví:
jeho tón je elegický, mnoho pathosu. -
To mu nedovol, potom ti ukáže,
od koho ještě dnes je příliš vypůjčen.

Jan: Také obsah jeho slov by mohl klamat?

Dvojník: Na to se netaž Ahrimana, který vždy
ze všech rozporů jen radovat se musí.

Jan: A koho se mám tázat?

Dvojník: Jen sebe se taž.
Svou silou chci tě řádně vyzbrojit,
abys bdělý v sobě našel to místo,
které smí vidět, po čem tě přání nepálí.
Učiň se silným.

Jan: Zakleté tkaní
bytosti vlastní.
Zakleté tkaní mé bytosti vlastní,
zvěstuj mi, po čem mě přání nepálí.
*(Strážce zmizí; na jeho místě se objevuje Benedictus a Maria.
Ahriman zmizí.)*

Maria: Také mě spatřuješ jako přelud,
neboť blud přání se pojí se zřením.

Benedictus: A duchovní mír jako duševní tělo
tvé bytosti se dosud nezmocnil.
(Dvojník, Benedictus a Maria se ztrácejí.)

Jan *(sám):*
Benedictus, Maria, ti - jako strážce!
Jak se mi mohou zjevit jako strážce?

Jsem sice u vás mnoho let, - -
přesto vás hledat přísně mi káže
zakleté tkaní mé bytosti vlastní. -
*(Odchází na levou stranu krajiny.)
(Přicházejí Strader, Benedictus a Maria z pravé strany krajiny.)*

Strader: V duchovní pospolitosti s vámi jste mi dal
nad propastnou hlubinou mé vlastní bytosti
moudré rady pro mé duševní zření,
jež v tomto čase jsou mi nepochopitelné,
avšak dalším působením v duši
jistě vyřeší mé životní záhady,
které mi chtějí překážet v mém úsilí.
Cítím v sobě sílu, kterou dává žáku
na duchovní stezce vaše působení.
Tak služby, jichž potřebujete, budu snad
schopen vám poskytnout na onom díle,
které chce Gottgetreu zasvětit lidstvu.
Capesia budeme sice postrádat. -
Zdatnost druhých jistě nebude moci
jeho díl na působení nahradit;
stane se však, co se má stát.

Benedictus: Stane se to, co se má stát.
Ta slova jsou na stupni vaší zralosti.
Jenže žádná odezva jejich se nenachází
v duševnosti druhých přátel duchovních.
Ani Thomasius není dosud přichystán
vnést duchovní sílu do smyslového bytí.
Tak chce i on se tomu dílu vyhnout.
Na něm se nám ukazuje znamení osudu.
Všichni musíme teď hledat něco jiného.

Strader: A není tu Maria, nejste tu vy?

Benedictus: Maria musí vzít s sebou Jana,
má-li v pravdě najít cestu nazpět
z duchového bytí do smyslové říše.
Tak tomu chce nyní onen vážný strážce
přísně střežící hranice obou říší.
Ta ještě teď nemůže stát po vašem boku.
Nechť je vám to jistým znamením,
že v této době zatím nebudete moci
vskutku najít cestu do oblasti hmoty.

Strader: Takže zůstanu sám se svými cíli!
Ó samoto, bylas to ty, která mě hledala,
když jsem stál po boku Felixe Baldeho?

Benedictus: Co se právě ukázalo v našem kruhu,
naučilo mě teď na cestě vašeho osudu
číst jedno slovo ve světle duchovém,
které předtím se mi vždy vymykalo.
Viděl jsem vás ve spojení s bytostmi,
jež by musely působit zlo, kdyby
už teď tvořivě zasáhly do vlády lidí;

žijí však v duších zárodečným bytím,
aby uzrály pro Zemi v budoucnosti.
Ve vaší duši jsem viděl takové zárodky.
Že sami je nepoznáváte, je pro vaši spásu.
Teprve vámi se ty zárodky poznají.
Ale teď je jim ještě uzavřena cesta,
která je převede do hmotné oblasti.

Strader: Necht' vaše slova chtějí říct cokoliv:
Mně ukazují, že samota mě hledá.
Ona mi vpravdě musí meč ukovat. -
To mi sdělila nad mou propastí Maria.
*(Benedictus a Maria se stáhnou poněkud nazpět;
Strader zůstane sám, objevuje se duše Teodory.)*

Duše Teodory: A Teodora ve světelných světech
vytvoří teplo, aby tvůj duchovní meč
mohl protivníky duše silně zasáhnout.
*(Teodora zmizí. Strader odchází.
Benedictus a Maria sami vstupují do popředí.)*

Maria: Můj moudrý učiteli, ještě jsem vás neslyšela
k žákům stojícím na Straderově stupni
mluvit slova osudu takovým způsobem.
Bude běh jeho duše natolik rychlý,
aby síla těchto slov mu byla léčivá?

Benedictus: Osud mi to ukázal, a tak se stalo.

Maria: A když se ta síla neprokáže léčivá,
nepostihne zlý účinek také vás?

Benedictus: Zlá nebude; já jenom nevím,
jak se v něm bude zjevovat.
Mé zření proniká teď k říším,
kde svítí do mé duše tato rada;
obraz jejího účinku však nevidím.
Když to zkusím, ve zření můj pohled umírá.

Maria: Umírá pohled ve zření? - Vám, můj vůdče?
Kdo vám jistý pohled věštce usmrcuje?

Benedictus: Jan s ním odlétá do světových dálek;
my musíme následovat; - volat ho slyším.

Maria: On volá, - - - z duchových dálek zní jeho hlas;
vzdálený strach září v tom znění.

Benedictus: Tak zní z věčně prázdných ledových plání
volání přítele mystů ve světových dálkách.

Maria: Ledový chlad pálí v mé bytosti.
Rozpaluje mi plameny v hlubinách duše;
ty plameny stravují mé myšlení.

Benedictus: V hlubinách tvé duše plápolá oheň
vznícený v Janově světovém mrazu.

Maria: Plameny prchají, - - s mým myšlením prchají;

a tam daleko na světovém břehu duševním
divoký boj, - bojuje mé vlastní myšlení -
v proudu Ničeho - s chladným světlem ducha. -
Mé myšlení kolísá; - studené světlo, -
z mého myšlení vyráží horká tma. - -
Co se teď vynořuje z temného vedra? - -
V rudých plamenech útočí mé Já - na světlo; -
na chladné světlo - - ledových plání světů. - -

(Opona.)

PÁTÝ OBRAZ

Oblast duchová. Obraz jeví se ve smysluplném proudění barev; směrem nahoru je červenavý přecházející v ohnivou červeň, směrem dolů modravý přecházející v temnou modř a fialovou. Dole symbolicky působící sféra zemská. Vystupující postavy jakoby tvořily s tímto barevným obrazem celek. Vpravo skupina gnómů druhého obrazu, před ní Hilarius, úplně vpředu duševní síly. Za Hilariem poněkud vyvýšený Ahriman. Nalevo vyvýšený Lucifer, v popředí duše Felixe Baldeho; Straderova a Capesiova duše, Benedictus, Maria, Felicie Baldova, strážce prahu.

Duše Felixe Baldeho

(stojí úplně vlevo, postojí kajícníka, roucho však světlefialové se zlatým pásem):
Měj dík, duchu, jenž moudře řídíš světy,
spasiteli můj ze samot temných;
k práci a životu probouzí tvé slovo.
Chci využít, co dáváš světům,
o nichž smím potom přemýšlet,
když těm mým dáš v otupění klesnout.
K nim pak neseš na svých paprscích,
co mi může zjednat síly v tvoření.

Lucifer

(modravě-zeleně zářící spodní roucho; jasně zářící červenavé roucho svrchní ve tvaru pláště, vybíhající v útvary na způsob křídel; směrem nahoru není aura, ale tmavočervená křídla osazená pokrývka hlavy na způsob mitry; na pravém křídle modrý útvar podobný meči; žlutý útvar, podobající se kulovité planetě, jakoby nesený křídlem levým. Stojí poněkud vzadu a nalevo, vyvýšen nad

duší Felixe Baldeho):

K působení tvého druhu, sluho můj, je třeba
doby sluneční, do níž jsme vstoupili.
Zemská hvězda přijímá nyní tlumené světlo;
je doba taková, kdy duše tvého druhu
nejlépe mohou tvořit samy na sobě.
Nechám ti ze svého světelného zřídla
jasně vyzařovat zárodky sobectví.
Shromáždí je k mohutné síle svého Já.
Rozkvetou tobě až v pozemském bytí.
Tvá duše bude tam hledat ty květy;
bude se kochat svou vlastní bytostí,
může-li s rozkoší myslet, po čem tak toužila.

Duše Felixe Baldeho (*dívá se ke skupině gnómů):*

Tam v dálkách mizí zářivé jsoucno;
v mlžných obrazech se nese do hlubin;
ve vznášení si přeje dát sobě tíhu.

Duše Hilariova (*v lidskou podobu přeměněná postava ocelově modrošedých
duchů živlů; hlava méně skloněná, údy podobnější člověku):*

Mlha těch přání je pozemské hvězdy
odlesk vržený do oblasti ducha;
hvězdy, pro níž sobě tkáš v tomto světě
myšlenkové bytí z látek duševních.
Pro tebe je to jen prchavé mlžné tkaní;
sobě jsou bytostmi v těsné duši se cítící.
Světovým rozumem tvoří na Zemi v starém
po formě žíznícím ohnivém základu.

Duše Felixe Baldeho:

Chci, aby mě jejich zátěž netížila.
Popudu k vznášení to klade odpor.

Ahriman:

Dobré je tvé slovo. Chci je rychle uchopit,
abych nezkažené si je uchoval;
ty sám si to pěstovat dál nemůžeš.
Na Zemi bys to však nenáviděl.

Duše Straderova (*postava, z níž je viditelná jen hlava, žlutozelená
aura s červenými a oranžovými hvězdami, napravo,
vzdálená od duše Felixe Baldeho):*

Slovo slyšitelné ve zvuku i ozvěně.
Vyjímá se důvtipně, ale zvuk se ztrácí;
ozvěnu uchopuje rozkoš jsoucna.
Jakým se bude chtít ubírat směrem?

Druhá Filia

(*jako kopie Lucifera; chybí však zářivost spodního a svrchního
roucha. Místo meče druh dýky a místo planety červená koule,
jako plod):*

Pryč se potáhne v touze po zátěži
k místu, kde zářivé jsoucno mizí
a jako mlžný obraz vniká do hlubin.
Když její smysl ve své říši uchováš,
tak ti přinesu k té mlze sílu;
na Zemi ji potom znovu nalezneš.

Filia *(postava na způsob anděla, žlutá přecházející v bělost, se světlefialovými křídly, jasnější nuance než má později Maria - všechny tři duševní postavy v blízkosti duše Straderovy):*
Bytosti mlh, ty pěstují pro tebe,
aby vědoucně ti neřídily vůli;
tu chci svěřit světovému světlu,
v němž tvé bytosti teplo dodají.

Astrid *(postava na způsob anděla, světlefialové roucho s modrými křídly):*
Zářím těm bytostem slastně jasný
život hvězd, aby ve tvary jej zahustily;
ony zesílí tvé tělo pozemské,
dál od vědění, však pudům srdce blíž.

Luna *(štíhlá bytost na způsob anděla, modročervené roucho s oranžovými křídly):*
Závažné bytosti, aby tvořily tíživě,
ukryji ti příště v těle smyslovém;
abys myšlením to nečinil ke zlu
a tak v zemském bytí nerozlítíl bouři.

Duše Straderova: Ty tři mluvily slova sluneční, -
která mi působí do mého obzoru.
Vytvářejí početně mnoho bytostí;
klíčí ve mně pud, abych silou duše
rozvážně v jednotu si je přetvořil.
Procitni mi, sluneční královská sílo,
abych tě mohl tlumit na odporu,
ten sem přináší mé přání z kruhu Měsíce. -
Už se hýbe zlatý svit, teple pocitující,
a stříbrný lesk, myšlením sršící, chladný;
rozdoutnej se ještě, Merkurův pude žádosti,
zasnub mi rozdělené bytí světů.

Tak dobře cítím, že zase jedna část
toho obrazu se mi stvořila, který
z duchových sil světů zde musím tkát.
(Ahriman mizí.)

Duše Capesiova *(objevila se při prvních větách Straderových, je vidět jen hlava, která má modrou auru, posázenou červenými a žlutými hvězdami):*
Na vzdáleném břehu duše se mi vynořuje
obraz, jenž se mého bytí nedotýká,

od kdy jsem se vyprostil z života na Zemi.
Září milostí, působí dobrotivým mírem.
Hřejivý třpyt moudrosti z něj proudí,
a mému bytí dopřává zjasňující světlo. - -
Kdybych mohl ten obraz utkat zajedno se mnou,
získal bych si to, po čem jsem nucen žíznit.
Neznám však sílu, která by mohla učinit
ten obraz v mé sféře působivým.

Luna: Pociťuj, co ti daly dva pozemské životy. -
Ve vážné změně jedno pryč ti uplynulo
v době dávné; ctižádostí zkalen
prožívals to pozdější; to silou milosti
z onoho druhého mocně vyživuj.
Ve tvém obzoru se ti tak objeví
ohnivé duše Jovišovy;
moudrostiplně se budeš cítit posílen.
Obraz pak, který daleko ještě vidíš
na břehu své duševní sféry,
pohnout v tvou blízkost se bude moci.

Duše Capesiova: Provinil jsem se snad na té duši
připravující se k bytí, že jako připomínka
obrazně se zrcadlí v okruhu mé duše?

Astrid: Provinil ses; ještě tě však nevyzývá
k vyrovnání pro příští pozemské bytí. -
Obraz chce ti dát myšlenkové síly,
abys jako člověk mohl najít toho,
kdo ti ten obraz své budoucnosti zemské jeví.

Druhá Filia: Ten obraz smí se ti blížit ještě víc,
nemůže ti však vniknout do vlastního bytí. -
Proto jeho přání po tvém bytí zadržuj,
abys Zemi dříve mohl zase najít,
než se ti to vleje do tvé vlastní bytosti.

Duše Capesiova: Předem cítím, zač mu budu děkovat,
když si jej budu chtít přiblížit víc,
a přec nezávisle na něm uhájit se mohu.
Z oblasti Filie nyní již spatřuji
v myšlenkách obrazně ty síly,
jichž nabývat mám z jeho blízkosti.

Filia: Když Saturn brzy ti zazáří světlem
mnohobarevným, využij přízně toho času.
Bude pak do tvé duševní schrány
svou silou sázet kořeny myšlení
toho obrazu spřízněného s duchem,
které ti mají odhalit smysl vývoje Země,

až tě tato hvězda opět ponese.

Duše Capesiova: Až mi Saturn bude svítit,
nechť mě vede pokyn, který mi dáváš.

Lucifer: Než budou moci opustit sluneční dobu
se silami pro pozdější pozemské bytí,
chci ještě v těchto duších probudit
pohled do světů, jichž světlo je bolí.
Ta bolest je musí oplodnit pochybností.
Chci povolat duševní sféry,
na něž se dívat nemají sílu.
*(Uprostřed oblasti se objevuje duše Benedictova a duše Marie.
Benedictus jako postava, která jakoby v malém napodobuje
konfiguraci celé scenerie. Směrem dolů přechází roucho -
prodlužující se - do barvy modrozelené; kolem hlavy je vidět
červeně-žlutě-modrá aura; modř se rozplývá do modravé zeleně
celého roucha. Maria jako postava na způsob anděla; žlutá
přecházející do zlatova, bez nohou, se světlefialovými křídly.)*

Duše Benedictova: Mocně tisknete můj okruh světa
svými hustými, Zemí obtíženými sférami.
Necháte-li dál zesilovat své sobectví,
pak neshledáte zde v duchovém bytí
sluneční mou bytost do vás vzařovat.

Duše Marie: Byl vám cizí, když naposledy nést
jste museli šat z látek pozemských;
leč ještě dává plody v schráně vaší duše
síla slunečního slova, jímž vás dobrotivě
ve starých zemských dobách pěstoval.
Vyhmatáte-li nejhlubší pud své bytosti,
pak silně pocítíte, jak se k vám blíží.

Duše Felixe Baldeho:
Znějí slova z okruhů mně cizích,
ale když jejich znění neplodí svítivé bytí,
pak pro mě nejsou plně bytostné.

Duše Straderova: Na břehu ducha působí svítivá bytost;
jenže mi mlčí, jakkoliv se namáhám
smysl těch sil světla vyposlechnout.

Duše Baldovy ženy *(postava kajícnice, roucho žlutěoranžové,
stříbrný pás, objevuje se docela blízko Marie):*
Vy duše, nyní Luciferem povoláné,
kajícník naslouchá tónu vašich slov,
ale svítí mu jenom slovo sluneční;
jeho výsostný třpyt zabíjí vaše hlasy.
Ten druhý vidí vaše světlo hvězd,

ale hvězdné písmo je mu neznámé.

Duše Capesiova: Hvězdné písmo! - to slovo - budí myšlenky;
přináší mi je na duševních vlnách.
Myšlenky, nádherně se zjevující
bytosti mé v dálném bytí pozemském.

A září, leč už ve svém vzniku se ztrácejí;
zapomnění chmurné stíny rozestírá.

Strážce *(v symbolickém odění, jako anděl,
přístupující k duši Benedicta a Marie):*
Vy duše, jež z příkazu Lucifera
jste se přiblížily kruhu duší druhých:
na tomto místě jste v mé moci.
Duše vámi hledané, - ty hledají vás. -
Nemají se vás v této světové době
svým bytím ve svých sférách
myšlenkově dotýkat; - strážte se
vtlačovat do jejich kruhů.
Odvážíte-li se toho, uškodí to vám i jim. -
Musel bych vás zbavit sil hvězdného světla
a od nich na dlouhou dobu světovou
vás vyhostit do jiných říší sférických.

(Opona zvolna padá.)

ŠESTÝ OBRAZ

*Duchová oblast stejného druhu jako v obraze předešlém. Osvětlení teplé
a nuancované, ne však příliš světlé. Vlevo stojí sylfy. Vpředu Filia, Astrid, Luna. Duše
Capesiova, Romanova, Felixe Baldeho; pak duše Torquatova a Bellicosova;
druhá Filia s duší Teodory a duší ženy Baldovy; později: duše Benedicta a Marie;
Strážce prahu; Lucifer s duší Janovou; nakonec duch Janova mládí.*

Duše Capesiova *(stojí napravo poblíž středu):*
Obraz, jenž se mi ukázal v sluneční době,
zářící milostí, působící dobrotivým mírem, -
ještě nyní v mé bytosti vládne,
kdy jiné světlo moudrosti přelévá
tuto duchovou oblast mnohobarevnou září.
Nyní však jde z toho obrazu síla ještě větší;
chce, abych pro budoucí pozemské časy
z něj sobě čerpal, co ve smyslovém bytí
mně kdysi dala duše, která v obraze
významně se mojí sféře zjevuje.
Jenže účinně mě nevede k této duši
žádný citový proud.

Duše Romanova *(v postavě, že je vidět celé horní tělo až ke kyčlím,*

*mocná červená křídla, jež pokračují tak,
že kolem hlavy se přetvářejí v červenou, navenek v modř
přecházející auru; stojí v blízkosti duše Capesiovy;
nablízku jsou duše Bellicosa a Torquata):*

V tobě procítá
obraz žida, který jen zášť a posměch
vždy slyšel ze všech stran, ale přesto
mystickému svazku konal věrné služby,
s nímž ty ses kdysi sešel na Zemi.

Duše Capesiova: Rozbřeskují se teď myšlenkové obrazy,
které mě silně chtějí uchopit.
Z duševních vln mi stoupá obraz Šimonův. - -
Blíží se však k němu ještě jiné - duševní bytí.
Kajícník, - kéž toho udržel bych od sebe.
(*Objevuje se duše Felixe Baldeho.*)

Duše Romanova: Může jen ve světové době sluneční
zde vykonat své dílo; putuje osamocen,
obehnán temnotou, když Saturn
tuto duchovou říši osvětluje.

Duše Capesiova: Ó, jak mě tento kajícník teď mýlí. -
Paprsky jeho duše palčivě se vrtají
do mé vlastní duševní schrány. - -
Tak působí duše, které mohou nahlížet
druhým duším v nejhlubší bytostný základ.

Duše Felixe Baldeho (*temným, jakoby zastřeným hlasem*) :
”Můj milý Kühne, vy jste byl vždy věrný ...”

Duše Capesiova: Já sám, - má vlastní slova, - od něj, - -
jako ozvěna - v duchové oblasti - znějící!!
Tuto duši budu muset vyhledat.
Dobře mě zná, - skrze ni musím najít sebe.
(*Capesiova duše zmizí;
zleva se objevuje "druhá Filia" s duší Teodory,
za ní duše Baldovy ženy.*)

Duše Romanova: Dvě duše se tam ke kajícníkovi blíží,
duch, jehož si ty duše láskou za vůdce
vždy získávají, kráčí před nimi.
Světlo něžnosti uniká z duše jedné
a proudí ke druhé, jež sama se nám
jako kajícnice utváří. Obraz vyzařuje
leskem krásy žijící zde jako moudrost.

Duše Torquatova (*postava je vidět až k hrudi, modrá aura, zelená křídla*):
Vidiš odlesk touhy, již dávám zářit
ze svých duševních schrán - tvé sféře
ve věrném svazku duchovním.

Prapůvodní síly osudu ti daly mě
za tvořitele tvou laskavosti.
Tak v duchu slouží duše duším.
Sám by sis k tvrdé mysli své
životní dar soucitu nezískal.

Duše Bellicosova (*postava jako duše Torquatova,
ale aura modrofialová a křídla modrozelená*):
Vzchopte se k duchovnímu naslouchání. -
mluví duše zářící ve světle něžnosti.
Zde v lesku Saturna se láká z duší
tento svit půvabné blaženosti ducha.

Duše Teodory (*postava na způsob anděla,
bílá se žlutými křídly a modrozlutou aurou*):
Má věrná duchovní družko, lásku
své duševní schránky v lesku něžném
dej proudit k němu; ta mu zmírní
sžíravou sílu ohně osamělosti - -
A sem odved' paprsky jeho myšlení
tam od těch stínových duší, které si teď
sbírají v duchových světech síly,
aby těla jejich duší se třpytila životem
a tak z jejich třpytivého lesku tvoření
se mohl zesílit lidským duším smysl
pro vznik a růst v životě na Zemi.

Duše Baldovy ženy:

Duchu ve zjevu kajícího, pocíťuj mě,
přijímej hvězdnou sílu, duše sluneční. -
Až se tvá duchová schránka vyprostí
z Luciferova kouzla, - doprovodím tě
tvou samotou a přinesu ti síly,
které od hvězdy k hvězdě chci tobě
posbírat při putování vesmírem.

Teodora:

Zašlé pozemské myšlení doutnavě se hýbe
tam na duševním břehu... obraz lidský...
pozemsky jsem jej zřela; jde sem za námi;
ozvěnou opakuje kdysi zde slyšené:
"Z Božího bytí povstala duše lidská,
umírající může klesnout v bytostné základy,
jednou však ze smrti ducha vyprostí."
(*Při posledních větách se objevuje Lucifer a duše Thomasiova.*)

Druhá Filia:

Ten znějící obraz bytostný sem nese
z ušlechtilé bratrské lásky účinnou sílu,
kterou jsi na Zemi věrně rozvíjela.

Chci ti to proměnit v sílu duševní.
Třpytivé světlo stínovitých bytostí
přijímá slovo, jež do tvé duše vedu.
Budou ti probouzet v pozemském bytí,
co směji přemýšlet ve věčnostech. -
A ty, kajícnice duchového světa:
duševní kroky obrať ke hvězdám;
démoni chovají touhu po tvém díle,
z něhož do duší fantazii vzařují
a tak životu na Zemi dávají křídla.

Duše Baldovy ženy:

Jdu za tebou, má duševní sestro,
má Filie, která tvoříš lásku,
od hvězdy k hvězdě, od ducha k duchu.
Jdu za tebou k hvězdným světům,
k mnohým sférám světů nesu tvé slovo,
v duchovém působení tvořím i sebe
pro své příští putování na Zemi.
*(Duše Felixe Baldeho, vedena duší Baldovy ženy,
pozdolna mizí; Teodora zůstává ztrnule chvíli stát,
pohlédne na duši Janovu, a pak zmizí i ona,
stejně jako duše Thomasiova s Luciferem.)*

Duše Romanova: Že nyní na tomto duchovém místě
jsme viděli slovo lásky se slovem tvoření
sjednotit se ve svazek, to v naší bytosti
zesiluje zárodky, jichž nám bude třeba
v pozdějším pozemském bytí.
*(Duše Romanova, Torquatova a Bellicosova zmizí -
objevuje se duše Benedictova a duše Marie po boku strážce prahu.)*

Strážce: Poznejte vaši světovou půlnoc!
Držím vás v poutech uzrálého světla,
jímž vám teď září Saturn, až vaše schrány
v silnějším bdění, mocí světla osvětlující
vás samé, budou žít svými barvami.

Duše Marie: Světová půlnoc za duševního bdění? - -
Bylo to v době měsíční, kdy Slunce
promluvalo vážná slova osudu: Duše lidí
prožívající světovou půlnoc při bdění,
spatřují blesky, v nejrychlejších šlezích
oslnivě osvětlující nutnosti,
až duchovní pohledy v poznání zmirají - -
a v umírání si formují znamení osudu,
jež se navždy účinně vtisknou do duší.
Takové duše slyší slova hromová,
s rachotem se valící do světových základů
a v rachotu hrozící všem duševním bludům.

(Lucifer a duše Thomasiova se opět objevují.)

Duše Benedictova:

Z věčně prázdných ledových plání
vniká k nám osudné volání přítele mystů. - -
Jestliže poznáme světovou půlnoc,
dosáhneme duchového okruhu té duše.

Duše Marie:

Blíží se plameny - s mým myšlením se blíží -
tam z mého duševního břehu světů;
blíží se perný boj; - mé vlastní myšlení -
bojuje s myšlenkami Luciferovými;
v duši jiné bojuje mé vlastní myšlení, - -
horké světlo táhne - z temného chladu, -
jako blesky plane - to horké světlo duševní, - -
duševní světlo - v ledových pláních světů -.

Lucifer:

Poznej to světlo, - mé horké světlo světové, -
a pohleď na blesky, které ti vlastní myšlení
šlehá z kruhů moci Luciferovy.
Duši, s níž jsi byla dlouho poutána,
přivedu ti v obzor tvého zření,
neboť prožíváš světovou půlnoc.
Příště musíš změnit směr hledání,
chceš-li se té duši přiblížit.
Ty duše, která mě následovala až sem,
použij světelných sil, jichž Saturn
vzařuje do světové půlnoci její. - -

Duše Janova

*(postava na způsob anděla, růžová,
bez nohou s modročervenými křídly):*
Cítím duše, ale ještě potřebuji sílu
zesílit v sobě jejich světlo v bytost.
I kdyby mně byly zcela blízko, přesto
plodí myšlení jen v dálce mi zářící.
Jak pozvednu je k svému duchovnímu zření?

Filia:

Uvidíš je, když rychle uchopíš,
co ve světovém světle ozařují samy;
ale v pohledu využij okamžiku;
toto záření se brzy vytratí.

Duše Janova:

Co duše toho vůdce mluví k žáku,
k žakově duši, mně milé tak a blízké,
nechť mi osvětluje můj duševní kruh.

Duše Benedictova:

V této duchové půlnoci vyplod'
vůli, kterou chceš opět pocítit,
když formě tvé ožije síla Země.
Tvé slovo bude spřátelené duši svítit.

Duše Marie: Tak ve světovém světle buď zesíleno slovo,
jež v půlnoci světové svěřuji duši,
kterou mi přivedl Lucifer.
Co je mi v duševních hlubinách drahé,
já chci to zřít, a zřením mluvit chci,
aby té duši se to utvořilo v tón,
jejž bude v bytosti své za zemského bytí
ráda vycit'ovat a jej v lásce žít.
Co vidím v duševních hlubinách nyní?
Září mi vznešené písmo z plamenů.
Plane láska k duši vůdcovské,
která mě v pozemském bytí a v duchu
posloupností dlouhých časů vedla;
vždy mě našla, když vroucnost mé modlitby
ji hledala v nebezpečí na Zemi, i když
sama dlela ve výšinách ducha; zářivě jasná
se mi ta láska jeví, zaznívej mi
ty slovo lásky tam k té duši druhé. - -

Ale slovo lásky, jaké plameny jen budí?
Svítilí vlídně; a ta vlídnost září
vznešenou vážností, milostiplně kmitají
blesky moudrosti éterem světa, - -
a blaženost se rozlévá tkaním radosti
všemi dálkami okruhu mé duše.
Ó trvání času, sobě si vyprošuji:
rozlévej se do té blaženosti,
a dej tomu vůdci, té druhé duši
v tobě teď se mnou v míru prodlévat.

Strážce: Blesky, tak ostře nutnosti osvětlující,
když duše bděle prožívají sever světů,
nyní se tedy mohou rozplynout.
Ať ztratí svůj napomínající rachot
hrom, který se valí k světové půlnoci. -
Tobě, Astrido, buď vážný příkaz udělen:
uchovej tento nečas duševní,
až její příští půlnoc světová
v proudu času najde duši bdící.
Potom má jinak stát sama před sebou, - -
obraz svého Já má spatřit v dobách starších,
poznat má, jak k duchovnímu vzletu
i v duševním pádu křídla zesílí.
Chtít padnout nesmí duše nikdy;
z pádu však moudrost musí vzít.

Astrid: Sílu blesku a hromu chci uchovat,
aby se udržely ve světovém bytí,
až se Saturn zas k té duši přikloní.

Duše Marie: V prodlévání cítím hvězdnou blaženost,
smím do ní vstoupit v proudění času.
Ve vládě milosti chci tvořivě žít
s touto dlouho spojenou duševní bytostí.

Luna: Zde v duchu tvé tvoření ti střežím,
aby ti uzrály plody v pozemském bytí.

Duše Janova: V mém kruhu duševním - tato hvězda!
Svítil blaženostmi, - vyzařuje milost -,
duševní hvězda - ve světovém éteru - plující; -

Ale tam - v matném světle - hvězda jiná,
tiše mně zní; přesto ji chci slyšet.

*(Při posledních slovech se objevuje duch Janova mládí.
Na způsob anděla, stříbrné světlo.)*

Duch Janova mládí:

Jsoucnost tvých přání sytím životem;
osvětlující bude sílit můj dech
v cílech tvého mládí, vábí-li tě světy,
do nichž tě radostně mohu vést.
Když mě v sobě ztratíš, živý se musím
obětovat stínům s bezpodstatným bytím.
Ty květe mého bytí, - mě neopust'!

Lucifer: On tě neopustí, - v hlubinách
jeho bytosti spatřuji žádosti světlé,
jež stopy té druhé duše nesledují, -
Když tyto žádosti s leskem, jež plodí,
zesílí v duševním základu k jsoucnosti,
ovoce, jimi nutně zplozené, on
nebude chtít promarnit v té říši,
kde bez krásy chce vládnout láska.

(Opona zvolna padá.)

SEDMÝ OBRAZ

*Chrám přibližně na egyptský způsob. Místo iniciace v daleké minulosti.
Třetí kulturní věk Země. Nejprve jen rozmluva mezi obětním mudrcem,
strážcem prahu a mystem.*

Obětní mudrc: Je vše jak náleží důstojně připraveno,
můj strážce prahu, aby čin zasvěcení
byl bohům a člověku k ozdravení?

Strážce prahu: Pokud to člověk může předvídat,
je vše tak připraveno; vzduch svěcení

naplňuje prostor už po mnoho dní.

- Obětní mudrc:** Můj myste: za poradce krále
je zvolený kněz, který dnes přijme
posvěcené zjevení tajné moudrosti.
Byla tedy zkouška upravena tak,
aby tento mystés nebyl jen oddaný
moudrosti, jež pozemsky bezstarostně
je pozorná jen k naukám duchovním?
Takový poradce by nám musel škodit.
- Mystés:** Zkouška byla provedena podle příkazu,
Mistři ji shledali přiměřenou; - zdá se,
že náš mystés má jen malý smysl
pro pozemské starosti; oddával svou duši
jen úsilí duchovnímu, sebe-rozvíjení;
lze ho vidět jako duchem vytrženého.
Není přehnané říci, že tone ve štěstí,
cítí-li se jeho duše sjednocena s duchem.
- Obětní mudrc:** Asi jste ho tak viděli už častěji?
- Mystés:** Vskutku často se tak ukazuje.
Hodil by se k vnitřní službě v chrámu
patrně lépe než k vašemu poradci.
- Obětní mudrc:** Dostí už. Jděte za svojí službou
a pečujte, aby náš čin svěcení se zdařil. -
(*Mystés odchází.*)
Ale ty, můj strážný, slyš mě dál.
Že tvou mysl mysta hodnotím, to víš;
jako nositel moudrosti jsi pro mě vyšší
než odpovídá tvému chrámovému stupni,
a často jsem hledal na tvém pohledu věštce
zkoušku pro své duchovní zření vlastní.
Ptám se tě, jak velká je tvá důvěra
v duchovní zralost toho nového mysta?
- Strážce prahu:** Kdo se táže po mém mínění; můj hlas
se nepočítá. -
- Obětní mudrc:** Já pro sebe jej počítám vždy.
Také dnes nechť po mém boku stojíš;
tento čin zasvěcení musíme sledovat
přísným duševním zrakem; a když mystés
byť jen nepatrně podle prožívání ducha
vysokému smyslu toho obřadu neodpovídá,
pak tomu zabráním, aby se stal rádcem.
- Strážce prahu:** Co by se mohlo při slavnosti zasvěcení

na tomto novém mystu vyjevit?

Obětní mudrc: Vím, že není hoden pocty,
jíž se služebníci chrámu domýšleli.
Jeho lidskou bytost dobře znám.
Mystika mu není pudem srdce,
který se v člověku hne, když světlo ducha
milostivě shora duše k sobě táhne.
Vášeň silně ryje jeho nitrem;
smyslové pudy mu ještě nemlčí.
Nechci snad kárat vůli bohů,
která svým světlem i ve vášni a pudu
ještě moudře září v proudu vývoje.
Ale když pud sám před sebou se skrývá
a v masce zbožnosti mysticky jásá,
pak myšlení jen obelhává a chtění padělá.
Do takových duší neproniká světlo
bytostně tkající v duchových světech;
vášeň se stává mystickou mlhou.

Strážce prahu: Můj obětní mudrci, přísný je soud
vyřčený vámi nad tímto mužem
mladým a nezkušeným, který sám sebe
poznat neumí, a chovat se může jen tak,
jak mu obětník a mystičtí vůdcové
cíl pravé stezky duše popisují.

Obětní mudrc: Svým soudem se nechci dotknout toho muže,
chci jen postihnout ten čin, jenž zde
se bude konat na posvátně vážném místě.
Co konáme jako mystické dílo svěcení,
nemá přece význam jedině zde.
Slovem a činem vážné obětní služby
prostupuje osudový proud světového dění.
Co zde v obraze se koná, vytváří
v duchových světech věčně působící bytí.
Ale teď, můj strážce, jděte k svému dílu;
sám shledáte, jak při obřadu
nejlépe byste mi mohl pomoci.
(Strážce prahu odchází doleva.)

Obětní mudrc *(sám):*
To nezávisí na tom mladém mystu,
který se chce dnes obětovat moudrosti,
když v příštích hodinách nepravé cítění,
jež může lehce jeho srdci uniknout,
v náš obětní čin zazáří a mysticky
v symbolu činu se přiblíží duchovým sférám,
z nichž později se musí neblahý účinek
vlévat nazpět do života lidí.

Vinu budou mít, kdo zde vedou a řídí.
Zdalipak ti ještě znají mystickou sílu,
jež každé slovo zde a každé znamení
tajuplně produhovňuje, - a také působí,
když obsah duševní se do ní vlévá,
který je pro vývoj světa neblahý?
Místo aby vědomě se mladý mystés
zde obětoval duchu, vlekou ho jako oběť
jeho učitelé k místu svěcení, a nevědomky
odevzdá zde duchu své duševní bytí,
jež vpravdě jinými cestami by vedl,
kdyby vědomě je mohl v sobě prožít.
V kruhu našich mystů skutečně ví,
co žije mysticky ve formách oběti,
pouze nejvyšší obětní znalec.
Jenže ten je mlčenlivý jako samota;
neboť tak přísně káže jeho hodnost.
Ti ostatní hledí úplně nechápavě,
když o vážnosti oběti jim mluvím.

Tak zcela sám jsem se svou starostí,
jež často chce mě v nitru rozdrtit,
když cítím smysl obětního místa.
Zde vskutku hluboce se učím poznávat
na vážném místě duchovém tu samotu.
Proč jsem na tomto místě sám?
Duše se tak musí tázat; - ale duch -
kdy této duši odpoví?

(Opona padá pozvolna.)

OSMÝ OBRAZ

*Tatáž scenérie chrámu jako v obraze sedmém; zpočátku je zakryta mezioponou,
před níž má Egypt'anka následující řeč.*

Egypt'anku je třeba si myslet jako jednu z předcházejících inkarnací Thomasia.

Egypt'anka: Toto je čas, v němž zasvětil svůj život
prastaré svaté službě moudrosti.
A mně se musí navždy vytrhnout.
Z těch světelných výšin, do nichž
se uchýlil svou duší, musí se zjevit
duši mé paprsek smrtící; - bez něho -
se pro mě najde na pozemské pláni
jen smutek, odříkání, žalost - a smrt - -

I když on mě v této chvíli opustí,
já chci zcela blízko zůstat tomu místu,
v němž svěřuje se duchu.
Nesmím-li vidět svýma očima,

jak se bude vytrrhovat Zemi - - ,
snad snové zjevení mi umožní
v tušení duchovně teď u něj prodlévat.
*(Meziopona jde nahoru. Je vidět všechno připravené k iniciaci
neofyta, který je myšlen jako dřívější inkarnace Marie; po jedné
straně obětního oltáře stojí nejvyšší obětní mudrc, myšlený jako
dřívější inkarnace Benedicta; na druhé straně oltáře strážce slov,
dřívější inkarnace Hilaria Gottgetreue; poněkud před oltářem
strážce pečetě, dřívější inkarnace Teodory; pak po jedné straně
oltáře v popředí: zástupce zemského živlu, dřívější inkarnace
Romana, zástupce vzdušného živlu, dřívější inkarnace Magna
Bellicosa; zcela blízko nejvyššího obětního mudrce jiný obětní
mudrc, dřívější inkarnace Capesia; na druhé straně zástupce
ohnivého živlu, dřívější inkarnace doktora Stradera; zástupce
vodního živlu, dřívější inkarnace Torquata. Vpředu Filia, Astrid,
Luna a "druhá Filia". Úplně vpředu v postavě sfingy Lucifer a
Ahriman, Lucifer tak, že je více zdůrazněný cherub, Ahriman tak, že
je více zdůrazněný býk. Vpředu stojí ještě čtyři jiní kněží. Když se
chrámový prostor s mysty stal viditelný, je chvíli bezhlasé ticho;
potom strážce prahu, dřívější inkarnace Felixe Baldeho, a mystés,
dřívější inkarnace Baldovy ženy, uvádějí neofyta branou nalevo.
Postaví ho do vnitřního kruhu poblíž oltáře. Oba uvádějící zůstávají
stát v jeho blízkosti.)*

Strážce prahu: Z onoho tkaniva zdání, které jsi
nazýval ve své temnotě omylu světem,
mystés tě až sem přivedl k nám. -
Svět za jsoucna a ničeho byl tkán,
které ve tkaní se k zdánlivosti tvořily.
Zdání je dobré, když je viděno jsoucnem;
jenže tys je v zdánlivém životě vysnil;
a zdání poznané zdáním vesmíru odpadá. -
Uč se poznávat sebe, zdánlivé zdání.

Mystés: Tak mluví, kdo střeží práh tohoto chrámu.
Prožívej v sobě tíživou váhu těch slov.

Zástupce zemského živlu:
V tíživé váze zemského bytí uchop
beze strachu zdání své vlastní bytosti,
abyš mohl klesnout do světových hlubin - - .
V hlubinách světa hledej v temnotě bytí;
co najdeš, připoj ke svému zdání;
v tíze ti to poskytne jsoucno.

Strážce slov:
Pochopíš, kam tě v klesání vedeme,
teprve tehdy, uposlechneš-li jeho slov.
Kujeme formu tvé vlastní bytosti;
poznávej naše dílo, jinak by ses musel

jako zdání rozplýnout v nicotě světa.

Mystés: Tak mluví, kdo střeží slova tohoto chrámu,
proživej v sobě tíživou váhu těch slov.

Zástupce vzdušného živlu:

Tíživé váze zemského bytí uprchni;
v klesání zabíjí jsoucnost tvého Já.
S lehkostí vzduchu utíkej od ní. -
V dálkách světů hledej jsoucnost v záření;
co najdeš, připoj ke svému zdání;
v letu ti to poskytne bytí.

Strážce slov: Pochopíš, kam tě v tom letu vedeme,
teprve tehdy, uposlechněš-li jeho slov.
Svítíme ti v život tvé vlastní bytosti;
poznávej naše dílo; jinak by ses musel
jako zdání rozplýnout ve světové tíži.

Mystés: Tak mluví, kdo střeží slova tohoto chrámu,
proživej v sobě povznesnou sílu těch slov.

Nejvyšší obětní mudrc:

Synu můj, na ušlechtilé stezce moudrosti
správně budeš sledovat slova mystů.
V sobě odpověď spatřit nemůžeš.
Neboť temný omyl ještě v tobě tíží;
a pošetilost v tobě tíhne k dálkám světů.
Proto pohleď - do tohoto plamene
*(Zapálí se jasně zářící, šlehající obětní plamen,
který je na oltáři stojícím uprostřed.)*
tobě bližšího nežli život tvé bytosti.
A z ohně si přečti odpověď.

Mystés: Tak mluví, kdo řídí oběť tohoto chrámu,
proživej v sobě světící sílu oběti.

Zástupce ohnivého živlu:

Nech shořet omyl svého sobectví
v ohni, jenž se ti vznítí v oběti.
S látkou svého omylu shoř ty sám. -
V ohni světů hledej své jsoucnost jako plamen;
co najdeš, připoj ke svému zdání.
V pálení ti to poskytne bytí.

Strážce pečetě: Pochopíš, proč z tebe tvoříme plamen,
teprve tehdy, uposlechněš-li jeho slov.
Tříbíme formu tvé vlastní bytosti. -
Poznávej naše dílo; jinak by ses musel
ve světové vodě beztvárně vytratit.

Mystés: Tak mluví, kdo střeží pečeť tohoto chrámu,
proživej v sobě světelnou sílu moudrosti.

Zástupce vodního živlu:

Zabraň plamenné moci ohnivého světa,
aby ti strávil sílu vlastního bytí.
Zdání ti v jsoucnu jinak neožije,
nežli když vlnobití světové vody
může tě proniknout sférickým tónem.
Ve světové vodě hledej jsoucnu jak vlna;
co najdeš, připoj ke svému zdání.
Ve vlnách ti to poskytne bytí.

Strážce pečetě: Pochopíš, proč z tebe tvoříme vlnu,
teprve tehdy, uposlechněš-li jeho slov.
Tvoříme formu tvé vlastní bytosti;
poznávej naše dílo, jinak by ses musel
ve světovém ohni beztvárně vytratit.

Nejvyšší obětní mudrc:

Synu můj, správně budeš sledovat
silnou vůli i tato slova mystů.
V sobě odpověď spatřit nemůžeš.
V bázni zbabělé zamrzne ještě tvá moc;
ze slabosti nemůžeš utvořit vlnu,
která v říši sfér tě nechá znít.
Proto slyš mluvit své duševní síly;
v jejich slovech poznávej svůj vlastní hlas.

Filia: V ohni se očist'uj; - - jako světová vlna
ztrácej se v tónu duchových sfér.

Astrid: Vytvoř se v tónu duchových sfér; -
do dálek světů leť se vzdušnou lehkostí.

Luna: Do hlubin světů jdi s pozemskou zátěží;
v tíživé váze se osměl sám sebou být.

Druhá Filia: vzdal se svému vlastnímu bytí;
s mohutností živlů se spoj.

Mystés: Tak mluví v chrámu tvá vlastní duše,
proživej v něm těch sil řídicí moc.

Nejvyšší obětní mudrc:

Druhu obětního mudrce, tuto duši,
kterou máme přivést na stezku moudrosti,
zpytuj v jejích hlubinách, - zvěstuj nám,
co spatřuješ jako její přítomnost.

Obětní mudrc: Stalo se, čeho se patří naší oběti.
Zapomněla tato duše, čím byla.
Rozpory živlů jí zahladily
zdánlivé tkanivo omylu;
ten žije dál v rozepři živlů.
Duše zachránila jen svoji bytost.
A co v té bytosti žije, to má číst
ve Slově světovém mluvícím z plamene.

Nejvyšší obětní mudrc:

Čti tedy, duše lidská, co plamen
ve Slově světovém ti vnitřně zvěstuje.

*(Nastává delší pomlka, při níž se úplně setmí,- je vidět jen plamen
a neurčité obrysy osob; po této pomlce nejvyšší obětní mudrc
pokračuje:)*

A nyní procitni ze světového zření!

Zvěstuj, co je ve Slově ke čtení.

(Neofyt mlčí. Nejvyšší obětní mudrc pokračuje vyděšen:)

On mlčí! - Cos viděl, ti uniká? - Mluv!

Neofyt:

Poslušen přísného vašeho slova oběti
vnořil jsem se v tuto plamennou bytost
v očekávání hlasu vznešeného Slova světů.

*(Přítomní mystové, s výjimkou obětního mudrce,
projevují při řeči neofyta stále větší úlek.)*

Cítil jsem, jak jsem se mohl uvolnit
se vzdušnou lehkostí od zemské tíže. - -

S láskou přijat ohněm světovým
v proudu duchových vln jsem se cítil.

Viděl jsem, že má pozemská forma životní
byla mimo mne jako bytost jiná. -

Obestřen blaženstvím, v pocitu duchového světla,
mohl jsem přesto pozemskou schránu
pozorovat jen s účastí, naplněn přáním. - -

Duchové jí zářili světlo vysokých světů - -;
jak můry se k ní blížily, jasně jiskřící,
bytosti, jež její bytost čile pěstovaly.

Tělo odráželo zpět světél mihotání
těch bytostí v jiskřivé hře barev,
jež leskem blízko se jevící, doutnáním daleko,
nakonec v prostoru rozptýlením se ztratila.

V duchovém bytí duše klíčilo ve mně přání,
nechť tíže zemská mě vnoří do mé schrány,
abych tak ve svém cítění mohl pěstovat
v životním teple smysl pro radost. - -

Ve svou schránu vesele se nořící
pocítil jsem přísnou vaši výzvu k procitnutí.

Nejvyšší obětní mudrc (*sám zděšený k vyděšeným mystům*):

To není duchem spatřené; - pozemský cit
se vyrval mystovi a jako oběť vystoupil
v jasné výšiny ducha, - ó hříšné rouhání -!

Strážce slov (*v hněvu k obětnímu mudrci*):

Bylo by to nemožné, kdybyste vedl úřad,
svěřený vám jako obětnímu mudrci,
ve smyslu prastaré svaté povinnosti.

Obětní mudrc: Dělal jsem, co mně v této slavnostní hodině
bylo za povinnost uloženo z vyšších oblastí.

Zdržel jsem se myslet ono slovo,
jehož je mi podle zvyku třeba, a které,
z mého myšlení, mělo ode mne
duchovně působit k neofytovi.

Takže ten mladý muž zde nezvěstoval
cizí myšlení, ale svou vlastní bytost.

Zvítězila pravda. - Můžete mě trestat;
co jste v bázni prožili, učinit jsem musel.

Cítím již, jak se blíží doby
osvobozující Já ze skupinového ducha
a uvolňující jeho vlastní myšlení.

Ten mladík se teď může vymknout
vaší mystické cestě -. Pozdější zemské bytí
jistě mu ukáže způsob mystický,
který je mu zamýšlený mocnostmi osudu.

Mystové: Ó rouhání - volající po smíru, - po trestu.

*(Sfingy začínají jedna po druhé mluvit jako Ahriman a Lucifer,
až dosud byly nehybné jako sochy; jejich mluvení slyší jen obětní
mudrc, nejvyšší obětní mudrc a neofyt;
- ostatní zůstávají vzrušeni tím, co předcházelo.)*

Ahriman jako sfinga:

Musím si pro své místo ukořistit,
co zde jen neprávem chce k světlu jít.
Dál pak v temnu pěstovat to musím;
v budoucnu s pravým smyslem pro vývoj
duchovně se to má učinit způsobilým
příhodně se vetkávat do života lidí.
Ale než si tu způsobilost vymůže,
mému dílu poslouží, co se tu prokázalo
zásvětní službě jako zátěž pozemská.

Lucifer jako sfinga:

Chci si zde pro své místo unést,
co jako přání ducha ze zdání se těší.
Ať jako zdání rádo se to v světle stkví,
a takto kráse zasvětit se v duchu,

která mu zemskou tíží v tomto čase
chce jako jeho zátěž ještě oddálit.
V kráse promění se zdání v bytí;
příště se pak stane světlem Země
a snášet bude se jak světlo, které zde uniká.

Nejvyšší obětní mudrc:

Sfingy mluví, - jež obrazem jen byly,
od kdy zde mudrci svou službu konali.
Duch mrtvou formu uchopil - -;
Ó ty osude, jak Slovo světů zniš - -!
*(Ostatní mystové, kromě obětního mudrce a neofyta,
jsou nad slovy nejvyššího obětního mudrce užaslí.)*

Obětní mudrc *(k nejvyššímu obětnímu mudrci):*
Co konáme jako mystické dílo svěcení,
to nemá přece význam jenom zde.
Slovem a činem vážné obětní služby
jde osudový proud světového dění.

(Nad náladou, způsobenou předešlým dějem, padá opona.)

DEVÁTÝ OBRAZ

*Malá světnice, působící vážností - něco jako studovna - v domě Hilariově.
Nejprve Maria sama v meditaci; pak se objevuje Astrid,
později Luna, strážce prahu a Benedictus.*

Maria: Duševní hvězda, tam na břehu ducha, -
blíží se, - ke mně se blíží v duchovém jasu,
s mým Já se blíží, - v přibližování -
získává její světlo na síle, - a na klidu.
Hvězdo v mém kruhu duchovém, čím září -
tvá blízkost mému duševnímu zření?
(Zjevuje se Astrid.)

Astrid: Poznávej, co ti smím udělit;
světovému boji světla s temnotami
jsem odvinula sílu tvého myšlení;
z procitnutí světové půlnoci věrně
zpět ti ji nesu v tvou formu pozemskou.

Maria: Má Astrido, ty ses mi dosud vždy
zjevovala jen jako svítící duševní stín;
co mi tě tvoří v jasnou duchovní hvězdu?

Astrid: Sílu blesku a hromu jsem ti uchovala,
aby ti zůstala v duševním bytí -
a ty vědomě ji teď můžeš spatřit, -
světovou půlnoc ti připomínající.

- Maria:** Světovou půlnoc! - než sevřela mé Já
schrána k tomuto pozemskému žití; -
probděnou v barvitém světle Saturnu!
Dosud mi pozemské myšlení halilo
tento duchový zážitek v duševní šero; - -
nyní mně vystupuje k duševnímu jasnu. - -
- Astrid:** Ve světovém světle sama promluvila:
”Ó trvání času, sobě si vyprošuji:
rozlévej se do té blaženosti,
a dej tomu vůdci, té druhé duši
v tobě teď se mnou v míru prodlévat.”
- Maria:** Prodlí mně také ty, okamžiku,
kterýs mi toto duchové dění směl
tvořit jako mou sílu. Vyzbroj mou duši,
abys mi nezmizel podoben snění.
Ve světle ozařujícím světovou půlnoc,
které mi Astrid z šera duše tvoří,
sjednotí se mé Já s bytostí, jež si mě
v podstatě světů k službě stvořila.
Jenže jak tě, okamžiku, udržím,
abych tě neztratila, až zase jasno
kolem mě pocítí smysly pozemské?
Neboť je velká jejich síla; zabijí vše
duchovně zřené - často mrtvé je to už,
když v duchu se opět nachází má bytost.
(Při posledních slovech se objevuje, jako jimi přivolána, Luna.)
- Luna:** Uchovej si, dříve než smyslové bytí
tě zase snící učiní, sílu vůle,
kterou ti ten okamžik směl vytvořit.
Pamatuj slov, která jsem sama řekla,
když jsi mě viděla v půlnoci světů.
- Maria:** Má Luno, tys mi sem přinesla
ze světové půlnoci jako oporu
sílu vůle do pozemského bytí.
- Luna:** Po mých slovech připomenul strážce:
”Teď budeš jinak stát sama před sebou;
obraz svého Já teď spatříš v dobách starších.
Poznat máš, jak k duchovému vzletu
i v duševním pádu křídla zesílí;
chtít padnout nesmí duše nikdy;
z pádu však moudrost musí vzít.”

- Maria:** Kam unáší mě síla tvého slova?

Tam na břehu duše hvězda duchová! -
Svítil, blíží se - jako duchová postava;
s mým Já se blíží, - v přibližování
je světlo hustší. - Tvary, ve světle
se temnicí, nabízejí se bytostně -!
Mladý mystés, obětní plamen,
nejvyššího mudrce přísný příkaz
zvěstovat smysl obsahu plamene!

Kruh mystů úlekem zcela zmatený
nad sebedoznáním mladého mysta!
(Při posledních větách se objeví strážce prahu.)

- Strážce:** Duchovním sluchem si ještě vypátrej
i přísný příkaz nejvyššího mudrce.
- Maria:** "Čti tedy, duše lidská, co plamen
ve Slově světovém ti vnitřně zvěstuje."
Kdo mluvil ta slova, mým vlastním myšlením
ve vzpomínce nesená z přívalů duševních?
(Po prvních větách se objeví Benedictus.)
- Benedictus:** Mými slovy přivolala jsi mě k sobě. -
Když jsem ti ta slova před časy přikázal,
nenašla tě hotovou mě následovat.
Odpočívala pak v klíně světového dění;
vzdálenost časů jim propůjčila sílu,
která jim přitékala z života tvé duše;
tak ti působila v pozdějších pozemských životech
nevědomě v tvých duševních hlubinách.
Mě jako vůdce zase najít ti umožnila.
Myšlením se v tobě nyní uvědoměle
přetvářejí k silnému obsahu života.
"Co konáme jako mystické dílo svěcení,
to nemá přece význam jenom zde;
slovem a činem vážné obětní služby
jde osudový proud světového dění."
- Maria:** Ta slova na tom místě nepromluvils ty;
mluvil je obětní mudrc, tvůj druh
v tom starém svazku mystickém.
Že osudová moc konec tohoto svazku
v oné době už předvídala, to věděl. -
Nevědomě spatřil ten obětní mudrc
ranní červánky krásného svitu
věštící nad Heladou nové Slunce
duchovnímu proudu Země.
Tak potlačil svou myšlenkovou moc,
kterou měl do mé duše vést.
Sloužil jako nástroj světového ducha

při onom díle svěcení, jímž slyšel
šepot proudu světového dění.
Z nejhlubšího duševního základu řekl:
"Zde vskutku hluboce se učím poznávat
na vážném místě duchovém tu samotu.
Proč jsem na tomto místě sám?"

Benedictus: Pud k samotě tak v jeho duši klíčil;
a zárodek ten uzrál v lůně věků
k duševnímu plodu. Jako mystés
prožívá Capesius ten plod; pohání ho,
aby následoval vzoru Felixova.

Maria: Ženu, zůstávající v blízkosti chrámu,
spatřuji ve staré době, ale mé zření
neproniká dosud v její přítomnost;
jak ji najdu, když smyslové bytí
mě zas učiní snící?

Strážce: Najdeš ji,
když uvidíš v duševní říši bytost,
již jako stín ona ve stínech tuší.
Po ní dychtí velkou duševní silou.
Z říše stínů ji vykoupí teprve tehdy,
až skrze tebe v této své přítomnosti
spatří své pradávne pozemské bytí.
(Strážce prahu a Benedictus mizí.)

Maria: Jak hvězda duševní se vznáší, zářící,
k břehu mé duše vážný strážce -;
jeho světlo šíří klid daleko v dálkách - -;
vznešenost z něj vyzařuje; - jeho vážnost
mě proniká silou v nejhlubší mé bytosti;
ponořit se chci do toho klidu - -;
cítím již, že klidem tím se budu moci
přivést až k plnému duchovnímu bdění.
Mé duše poslové, vás uchovám si
ve svém bytí jako hvězdy svítící - -.
Tebe, Astrido, chci volat, když myšlenky
se chtějí vymknout duševnímu jasu. -
A tebe, Luno, necht' slovo mé mi najde,
když síla vůle v hloubce duše spí. -

(Opona padá, zatímco Maria, Astrid a Luna jsou ještě ve světnici.)

DESÁTÝ OBRAZ

*Tatáž světnice jako v obraze devátém. Nejprve Jan sám, meditující.
Později se objevuje "druhá Filia", Maria, duch Janova mládí, Lucifer, Benedictus.*

Jan: "Toto je čas, v němž zasvěti svůj život
prastaré svaté službě moudrosti -;
snad snové zjevení mi umožní
v tušení duchovně teď u něj prodlévat."
Tak mluvila ve staré době poblíž chrámu
žena, kterou zřím v duchovém obraze,
a když na ni myslím, cítím se posílen.
Čím na mě působí ten obraz? Co při zření
mě jako kouzlem pevně na něm drží?
Účast to vsutku není, co se mi vnucuje
ze samotného toho obrazu; neboť před očima
když jej mám jako obraz ve smyslovém bytí,
nevnímám v něm obsah. Co mi to z něj mluví?
(Jako z dálky hlas "druhé Filie".)

Druhá Filia: Zakleté tkaní
bytosti vlastní.

Jan: A bdící snění
odhaluje duším
zakleté tkaní
bytosti vlastní.
(Zatímco Jan říká tato slova, přichází k němu "druhá Filia".)

Jan: Kdo jsi, kouzelný duchu plný záhad?
Pravdivou radu přinesls mé duši -
však současně klamals mě o sobě.

Druhá Filia: Jane, dvojí podobu své bytosti
sám ze sebe jsi vytvořil. Také já
v stín měnit tě musím tak dlouho,
až ty sám vysvobodíš ten stín,
jemuž tvá vina zakletý život tvoří.

Jan: Potřetí - mluvíš tato slova;
chci je následovat. - Ukaž mi cestu.

Druhá Filia: Jane, hledej žijící ve světle duchovém,
co se ti uchovalo ve tvé bytosti.
Dá ti to světlo ze světla svého.
Sám v sobě pak budeš moci spatřit,
jak v pozdějším životě tu vinu zahladiš.

Jan: Jak vyhledám žijící v duchovém světle,
co v bytosti mé se mi uchovalo?

Druhá Filia: Dej mi, co myšlením jsi sobě sám;
jen na krátký čas se ve mně ztrat';
ale tak, že sobě se nestaneš jiným.

- Jan:** Jak se mám tobě dát, aniž bych tě nejprve viděl v tvé pravé bytosti?
- Druhá Filia:** V tobě jsem - článkem tvé duše jsem;
sama jsem silou lásky v tobě;
nadějí srdce, která se v tobě hýbe,
plody dávno zašlého života na Zemi,
jež uchovány ti zůstaly v tvém bytí.
Ó, kéž je vidíš skrze mne, - vycít'uj mne
a spatři mou silou v sobě sám sebe.
Vypátrej si podstatu onoho obrazu,
který ti bez účasti stvořilo tvé zření.
("Druhá Filia" zmizí.)
- Jan:** Ó duchu plný záhad, mohu tě vycítit
v sobě; ale víc tě už nevidím.
Kde mně žiješ?
(Volání "druhé Filie" jako z dálky.)
- Druhá Filia:** Zakleté tkání
bytosti vlastní.
- Jan:** Zakleté tkání
bytosti vlastní.
Zakleté tkání mé bytosti vlastní,
vypátrej mi podstatu onoho obrazu,
který mně bez účasti stvořilo mé zření.

Kam unáší mě síla toho slova?
Tam na břehu duše hvězda duchová -
svítí, blíží se - jako duchová postava,
blížením se zjasňuje; - tvoří se formy; -
jsou jako živě působící bytosti; -
mladý mystés, - obětní plamen,
nejvyššího mudrce přísný příkaz
zvěstovat smysl obsahu plamene. -

Mladého mysta hledá žena, kterou
obrazně si bez účasti stvořilo mé zření.
(Maria se zjevuje jako postava Janova myšlení.)
- Maria:** Kdo myslel na tebe před ohněm obětním?
Kdo tě pocítil v blízkosti místa svěcení?

Jane, chceš-li svůj duchovní stín
vytrhnout kouzlům duševních světů,
proživej cíle, které ti z něj svítí;
vede tě stopa, podle níž hledáš;
ale prvně ji musíš správně zas najít.

Tu ti ukazuje žena v blízkosti chrámu,
když v tobě žije myšlenkovou silou.
Zakletá mezi stínovými duchy, usiluje
k stínu druhému, který teď sebou
zlé služby koná stínu strašlivému.
(Zjevuje se duch Janova mládí.)

Duch Janova mládí:

Napříště spojen chci vždy být s tebou,
budeš-li v lásce chtít pěstovat síly,
které mi v lůně časů věrně chová
mladý mystés oné staré doby,
jehož tvá duše kdysi v chrámu hledala.
Jenže vpravdě musíš zřít i toho ducha,
po jehož boku jsem se ti teď zjevil.

Maria:

Maria, jaks ji chtěl vidět ty,
ta není ve světech, kde svítí pravda.
Můj posvátný slib nechť září silou,
jež ti má uchovat, co sám sis vydobyl.
Najdeš mě v jasných světelných pláních,
kde zářící krása životní síly tvoří;
na dně světa mě hledej, kde duše
chtějí sobě vybojovat city bohů
láskou, jež vlastní bytost ve vesmíru zří.
(Zatímco Maria říká poslední věty, zjevuje se Lucifer.)

Lucifer:

Tak působte, moci násilné,
vycit'ujte duchové živlů
síly vašeho Mistra
a urovnejte cestu,
aby z oblasti Země
mohlo se obrátit
v dosah Lucifera,
po čem touží mé přání,
co sleduje mou vůli.
(Objevuje se Benedictus.)

Benedictus:

Vážený posvátný slib Marie
nechť v jeho duši vyzařuje spásu.
On tě ocení, leč nepropadne tobě.

Lucifer:

Já budu bojovat.

Benedictus:

A tím sloužit bohům.

(Opona padá.)

JEDENÁCTÝ OBRAZ

*Tatáž světnice jako v obou obrazech předchozích. Do světnice vstupuje
Benedictus a Strader.*

- Strader:** Mluvil jste přísná a Marie rovněž velmi tvrdá slova, když jste se mi ukázali u propasti mého života.
- Benedictus:** Víte sám, že obrazy nejsou bytostné; je to obsah, co k duši proniknout a v obraze zjevovat se chce.
- Strader:** Přesto bylo tvrdé, co mluvilo z obrazů: "Kde je tvé světlo? Temnotu záříš, do světla zmatenou temnotu tvoříš." Duch tak přece mluvil obrazem Marie.
- Benedictus:** Jen proto, že na cestě k duchu jste se pozvedl o stupeň výš, ověřil duch, který vás k sobě pozvedal, jako temnotu, čeho jste dosáhl předtím. Obraz Marie volil ten duch, neboť vaše duše vám jej tak ztvárnila. Můj milý Stradere, mocně teď vládne duch ve vás, povede vás rychlým vzletem k vysokým duševním stupňům.
- Strader:** A přece, mé duši to až hrozně zní: "Neboť zářit světlem svým jsi příliš zbabělý." To také mluvil duch v tom obraze.
- Benedictus:** Duch zbabělým vás přece nazvat musel, neboť co je pro menší duše statečnost, je pro vaši duši vskutku zbabělé. V pokroku se stává, co dříve bylo odvážné, zbabělostí, kterou je nutno překonat.
- Strader:** Ó, jak se mě ta slova týkají! Posledně mi říkal o svém plánu Romanus. Nemám prý provádět to dílo ve spojení s vámi, nýbrž bez pomoci vaší. Byl by potom ochoten Hilariovi se vším, co má, pomáhat. - Na moji námitku, že toto dílo nikdy neoddělím od vašeho kruhu, prohlásil, že pak je další namáhání zbytečné. Romanus podporuje odpor, který Gottgetreuův společník má k plánu, bez něhož život můj se musí zdát pro mě vpravdě bezcenný. Ježto oba ti mužové mi vytrhují

pole působnosti, nevidím před sebou nic nežli život, kterému chybí vzduch.
Aby se můj duch nejevil v letu ochromen,
potřebuji teď onu statečnost, o níž
jste právě mluvil. - Však projevím-li k tomu
i dostatečnou sílu, to nedovedu říci,
neboť cítím, jak se ona síla,
kterou chci odpoutat, současně
také ničivě obrací proti mně.

Benedictus: Maria a Jan zakrátko ve svém zření
postoupili dál; co dřív jim ještě bránilo
učinit krok z mystického života
do bytí smyslového, toho už není;
v dalším běhu času se vaše cíle
a jejich shledají. - Nikoliv řídícími,
však sílu čerpajícími jsou slova mystova:
Stane se, co se stát musí.
Proto očekávejme v bdělosti,
jakým způsobem ukáže duch znamení.

Strader: V obraz před nedávnem se mi utvořilo,
co jako osudový pokyn se mi jeví.
Byl jsem na lodi, u jejího kormidla;
musel jsem se starat o veslování;
Marii a Jana jsme vezli k místu
jejich působení; tu se objevila
docela blízko nás loď jiná a na ní
Romanus s přítelem Gottgetreue.
Postavili se proti nám nepřátelsky.
Bojoval jsem proti nim; - v boji pak
vystoupil na jejich straně Ahriman.
Ještě jsem se viděl v tvrdém boji s ním,
když pomocně přistoupila ke mně Teodora.
Pak zmizel obraz z kruhu mého ducha.
Jednou jsem se před Capesiem a Felixem
odvážil těchto slov: Snadno bych
snesl odpor, který teď mému dílu
hrozí zvenku; i kdyby se mé chtění
na něm rozbilo, - byl bych - to se udržet. -
Nechce mi ten obraz nyní naznačit,
že zevní odpor je výrazem boje v nitru -
výrazem boje s Ahrimánem?
Jsem já pro takový boj též vyzbrojen?

Benedictus: Můj příteli, ve vaší duši mohu zřít,
že ten obraz vám ještě plně nedozrál.
Cítím, že sílu, která vám jej stavěla
před duchovní oči, jste schopni zesílit. -
Mohu teď cítit, že chcete-li se správně

o takové zesílení snažit, vytvoříte
síly pro sebe i pro své přátele.
To mohu vycítit; leč jak se to vykoná,
ukrývá se mému zření.

(Opona padá.)

DVANÁCTÝ OBRAZ

*Nitro Země. Mohutné krystalické útvary prorážené lávovitými průtoky;
to celé matně svítivé, částečně průhledné, částečně průsvitné. Směrem nahoru
červené plameny, které jakoby stropem jsou směrem dolů stlačovány.*

Ahriman

(nejprve sám):

Sem shora dopadá teď něco bytostného,
co musím využít. V okrsku formy
látka démonů uplyne. - Jistý člověk
se snaží duchovou substancí získanou
od mne, ze své bytosti zcela vyhladit.
Dosud jsem ho mohl obstojně inspirovat;
teď je však příliš blízko roji mystů,
jenž Benedictovým světlem moudrosti
mohl ve světové půlnoci vyvzdorovat
bdění. Lucifer o něho přišel,
takže Maria a Jan mohli z okrsku
jeho světla upláchnout.
Musím se teď pevně Stradera držet.
Mám-li napřed jej, pak dostanu i druhé.
Jan se na mém stínu až hanebně
otupil; - ten mě zná dobře.
K němu se nemohu dostat bez Stradera.
A s Marií je tomu právě tak.
Strader však nebude snad ještě moci
duchovní zmatek, platný za přirozenost lidí,
prohlédnout jako holotu mého ducha,
a bude mít za předivo slepých sil a látek,
kde se zapřením ducha já duchovně tvořím.
Sice mu ti druzí mnoho nažvanili
o mé bytosti a také o mé říši;
za ztraceného však ho ještě nepokládám.
Zapomene, že Benedictus jej v polovědomí
poslal ke mně až sem, aby z něj
vypudil víru, že já jsem jenom
mozkovým předivem v hlavách lidí.
Jenže potřebuji pozemskou pomoc,
mám-li v pravý čas vést ho do své říše.
Chci si teď jednu duši povolat,
jež se domnívá být tak chytrá, že já
jsem pro ni hloupým jen klamem bláznů.
Ta mi občas slouží, když ji použiji. -

(Ahriman odejde a vrátí se nazpět s duší Ferdinanda Reinecke; ta je postavou jako jeho kopie; při vstupu odejme oné osobě, představující tu duši, pásku z očí.)

Ahriman: Pozemský rozum musí nechat u brány.
Nesmí totiž pochopit, co se má u mě
dovědět; neboť poctivým on ještě je;
a nic by mně nevymohl, kdyby rozuměl,
k čemu ho nyní chci inspirovat.
Později to také musí umět zapomenout.

Znáš doktora Stradera, který mně slouží?

Duše Ferdinanda Reinecke:

Ten se potlouká po zemské hvězdě;
chce do života stavět přečtený žvást;
vždyť toho sfoukne každý životní vítr.
Hltavě naslouchá mystickým náfukům;
v jejich dusnu se už napolo udusil.
A teď chce Gottgetreue mlhou obestřít;
toho však drží jeho přítel na uzdě,
jinak by mu dům ta tlupa chvástalů
svým duchovním šušmáním úplně zkazila.

Ahriman: Takovými tlachy mně slouženo není.
Teď potřebuji Stradera. - Dokud ten
může mít k sobě plnou důvěru,
až příliš snadno se Benedictovi zdaří
lidem svoji moudrost vštěpovat.
Přítel Gottgetreue mohl by snad sloužit
Luciferu; já však musím usilovat jinak. -
Ve Straderovi musím škodit Benedictovi.
Nemá-li Stradera on, pak se svými
ostatními žáky dál nevykoná nic.
Moji odpůrci mají sice ještě moc;
budou ji mít po Straderově smrti.
Mohu-li však tu duši teď na Zemi ještě
samu v sobě poplést, pak mi to umožní,
aby Benedictus napříště tohoto muže
nemohl pro sebe použít za přípřež.
A právě jsem již četl v knize osudu,
že běh Straderova života dlouho nepotrvá.
To ovšem Benedictus vidět nemůže. - -
Věrný sluho můj, ty jsi až přechytrý,
když věříš, že hloupým jsem výtvozem bláznů.
Rezonuješ tak dobře, že je tě slyšet.
Tak zajdi už co nejdřív k Straderovi
a vylož mu nesprávnost jeho mechanismu;
že nejen pro nepřízeň doby nedodržel,
co slíbil, ale že to špatně vymyslel.

Duše Ferdinanda Reinecke:

K tomu jsem docela preparován.
Už dlouho všechno mé myšlení směřuje
jen k tomu, jak mohu řádně dokázat
Straderovi, že jde mylnými cestami.
Když člověk nejprve takovou věc
po mnoho nocí chytře vymýšlel,
pak lehce uvěří, že neúspěch není
v tom myšlení, ale dostavil se zvenku.
S tím Straderem je to opravdu žalostné;
kdyby ten mohl být bez mystické mlhy
a uměl chytře užít rozumu a myslí,
potom by lidstvu z jeho velkých vloh
určitě vzešel ten největší prospěch.

Ahriman:

Musíš se nyní vyzbrojit chytrostí.
Tvým dílem má být, aby už Strader
tu pravou víru nemohl v sobě najít.
V budoucnu se pak nebude chtít držet
už ani Benedicta; ten potom zůstane
odkázán sám na sebe a na své důvody.
Ty však nejsou lidem nijak příjemné.
Budou na Zemi nenáviděny tím víc,
čím se mohou jevit pravdivější.

Duše Ferdinanda Reinecke:

Už mi napadá, jak budu Straderovi
demonstrovat chyby jeho myšlení.
Jeho mechanismus má jednu chybu,
kterou si on sám nemůže uvědomit.
Mystická temnota mu v tom zabraňuje.
Svou střízlivostí mu budu moci
prokázat služby jistě mnohem lepší.
Tak jsem tomu chtěl už dlouhou dobu,
jenže jsem nevěděl, jak to mám udělat.
Teprve teď se cítím k tomu osvícen.
Vše musím nyní správně nahlédnout,
co Stradera o této pravdě přesvědčí.
*(Ahriman vede Reineckovu duši ven a přikládá osobě,
představující tu duši, než ta opustí jeho sféru, zase na oči pásku.)*

Ahriman

(sám):
Ten mi může dobré služby konat.
Světlo mystů na Zemi mě pálí silně;
musím tam pokračovat v působení,
aniž mystové má díla objeví.
(Zjevuje se duše Teodory.)

Duše Teodory: Na Stradera můžeš naléhat, ale já

jsem na jeho straně; že mě našel
na světlé duševní stezce, je spojený
se mnou, ať musí život vést
v oblasti duchů či v dosahu Země.

Ahriman: Když ta ho skutečně už neopustí,
dokud on bude na Zemi, je ten boj
pro mě ztracený; ale snad mohu doufat,
že přece nakonec by na ni mohl zapomnět.

(Opona padá.)

TŘINÁCTÝ OBRAZ

*Větší přijímací místnost v domě Hilaria.
Při zvednutí opony rozmlouvají spolu Hilarius a Romanus;
později Capesius, Felix Balde, sekretář, Filia.*

Hilarius: S bolestí vám musím říci, milý příteli
že osudový uzel, jenž se tu formuje
v našem kruhu, mě téměř drtí.
Na čem lze ještě stavět, když všechno kolísá?
Přátelé Benedictovi se kvůli vám
našemu cíli vzdalují; nyní si stěžuje
Strader na hořká muka pochybností. -
Jeden muž, který se často stavěl chytře
a - s nenávisí proti mystickému úsilí,
uměl Straderovi dokázat, že se silně
se svým mechanismem mýlil;
že ten je nemožný sám o sobě,
nikoliv jen zadržovaný zevním odporem. -
Mně život nepřinesl žádné plody;
toužil jsem o činech. - Myšlenky,
jimiž by mohl zrát, chyběly mně vždy.
Trpce mě trýznila duševní poušť.
Vždy mě drželo jen duchovní zření.
A přece, - klamat mě mohlo u Stradera.

Romanus: Často jsem cítil, jakoby můra chtěla
bolestně mi dolehnout na duši,
když vaše slova se v průběhu věci
jako těžký omyl mohla ukázat,
a tak se duchovní zřeníjevilo klamné.
Můra se mi stala v nitru Mistrem mystiky;
ta odpoutala ve mně cítění,
jež může nyní osvětlit můj úsudek. - -
Duchovnímu zření jste příliš slepě věřil;
to vám pak může připadat jak omyl tam,
kde vás přec jistě k pravdě přivádělo.
U Stradera jste viděl správně, i přesto,

co onen přechytrý muž prokázal.

Hilarius: Vaše víra tedy nekolísá; pevně se držíte mínění, které jste o Straderovi choval?

Romanus: Utvořil jsem si je přece z důvodů, které nemají co činit s jeho přáteli, a trvají, ať se už jeho mechanismus prokáže správný anebo pochybný. Pokud se jím snad zklamal, nu dobrá, omylem musí člověk najít pravdu.

Hilarius: Neúspěch vás nemýlí, - vás, jemuž úspěchy jen život přinášel?

Romanus: Úspěchy má, kdo se nebojí neúspěchu. Pro náš případ je třeba chápat mystiku přece jen obdobně; a ta jasně svědčí, jak se musí přemýšlet o Straderovi. Ten se bude moci osvědčit jak vítěz v boji, jenž otevírá brány duchovní; směle projde kolem toho strážce stojícího před prahem duchové říše. Dobře jsem ve své duši procítil slova o přísném strážci prahu. - Tuším ho teď po Straderově boku. Zdali ho vidí, či se mu blíží nevědomě, to vypátrat mně vskutku není možné; myslím však, že Stradera znám dobře. Nebojácně se přikloní k názoru, že sebepoznání musí být bolestné. Společníkem se mu stane vůle, která se statečně odevzdá budoucnosti; a zřídlem sil posilována v naději, proti bolestem v poznání se postaví.

Hilarius: Díky, můj příteli, za tato slova mystova. Už často jsem je slyšel, ale cítím teprve teď, co utajeně obsahují. Těžko k vystižení jsou světové cesty. A mně, můj příteli, se sluší čekat, až duch mi bude chtít ukázat směr, který je přiměřený mému zření.
(Hilarius a Romanus odcházejí směrem doprava. Zleva vstupuje Capesius a Felix Balde; sekretář je vede do místnosti.)

Sekretář: Domníval jsem se, že Benedictus se dnes ze své cesty vrátí, ale zatím tu ještě není; snad ho zastihnete, budete-li se obtěžovat zítra.

- Felix Balde:** Mohli bychom tedy promluvit s přítelem Gottgetreuem?
- Sekretář:** Řeknu mu, aby se laskavě dostavil.
(*Sekretář odchází.*)
- Felix Balde:** Co jste prožil, je vpravdě hluboce významné. Nemohl byste mi své vyprávění opakovat? Člověk totiž takové věci správně hodnotí, jen když je uchopí v duchu naprosto přesně.
- Capesius:** Bylo to dnešního rána, když jsem se domníval být blízko mystické nálady; smysly mlčely, mlčelo i vzpomínání. V očekávání jsem žil jen duchovému dění. Nejprve se dostavilo, co už dobře znám. Potom však jasně v mém duchovním zření byla duše Straderova. Zprvu nemluvil; měl jsem čas zapřemýšlet o svém bdění. Však brzy jsem zřetelně slyšel i jeho slova. "Nevzdalte se pravé náladě mysta", tak znělo to jak z hlubin jeho duše. Pak řekl s ostrým důrazem na slova: "Neusilovat o nic; - jen smířen v klidu být; celá vnitřní bytost duše je očekáváním - -: to je nálada mystů. - Sama procitá - naprosto nehledaná v proudu života, když se lidská duše správně vzchopí, - když v síle myšlenky duchovně hledá. Často přichází ta nálada ve chvílích ticha, ale i v činorodé bouři; potom jen chce, aby se duše bez myšlení nevyhnula jemnému vnímání duchového dění."
- Felix Balde:** Jako ozvěna mých vlastních slov to skoro zní, - ale ne v plném smyslu.
- Capesius:** Když se to řádně promyslí, mohl by se najít vašich slov též smysl opačný. - A zcela se blížíme takovému výkladu, když zvážíme, co mluvil ještě dál. "Kdo však uměle náladu mysta budí, vede své nitro jenom sám do sebe; vpravdě si osnuje před světelnou říší temnotu vlastního duševního tkaní. Kdo něco takového chce hledat mystikou, mystickým bludem si usmrcuje zření."

- Felix Balde:** Nic jiného to nemůže být, než má slova,
Straderovým způsobem ducha převrácená,
jak ozvěna zlého mystického omylu ve vás.
- Capesius:** Také byla Straderova poslední slova tato:
"Člověk nemůže najít svět duchový,
když si jej chce otevírat hledáním.
Pravda nezní v takové duši,
která po léta náladu jen hledá."
*(Filia se objevuje, vnímatelná jen pro Capesia; Felix Balde
prozrazuje svým chováním, že to následující nechápe.)*
- Filia:** Capesie, budeš-li si brzy vážit toho,
co nehledané se ti ukazuje v hledání,
světlo mnoha barev učiní tě silným;
pronikne tě bytostnými obrazy,
protože ti je duševní síly zjeví.
Co vyzařuje sluneční bytost tvého Já,
saturnská moudrost vyžralá ti ztlumí.
Potom se bude tvému zření odhalovat,
co jako člověk Země můžeš pochopit.
Já sama tě pak povedu ke strážci,
který práh duchového světa střeží. -
- Felix Balde:** Zaznívají slova z kruhů pro mě cizích.
Světelné bytí však jejich znění neplodí,
takže mi nejsou plně bytostné.
- Capesius:** Pokyn, který mně dává Filia,
nechť mě vede, aby budoucně
i v duchu se mi mohlo zjevit,
co už jako člověk Země mohu shledat
pochopitelné v životním svém okruhu.

(Opona padá.)

ČTRNÁCTÝ OBRAZ

*Tatáž místnost jako v obraze předcházejícím.
Na počátku scény Hilariova žena v rozhovoru s šéfem kanceláře.*

- Hilariova žena:** Jakoby sám osud si nepřál ten čin,
který se zdá mému manželů nutný,
tak to skoro připadá, - když se uváží
jak zmotány jsou nitky, tou mocí
v uzel spředené, jenž nás tu svírá.
- Šéf kanceláře:** V osudový uzel, jenž lidské myslí
zprvu k nerozvázání se vskutku zdá. - -

Tak se bude muset asi rozseknout. -

Žádnou jinou možnost nevidím
než tu, že tento řez teď povede
mezi vaším chotěm a kruhem mého žití. - -

Hilariova žena: Můj choť se od vás - nikdy neodloučí, -
odporuje to duchu tohoto domu,
který se uchoval ještě od drahého otce,
a jemuž syn chce věrnost zachovat.

Šéf kanceláře: Což není už jeho věrnost porušena?
Ty cíle, které si Hilarius klade,
určitě se nenacházejí v tom směru,
jímž onen duch vždy se chtěl ubírat.

Hilariova žena: Na zdárném dosažení toho cíle
životní štěstí mého chotě závisí.
Viděla jsem, jak se jeho duše změnila,
když jako myšlenkový blesk
se to v něm zrodilo. - Jen chmurnou
duševní poušť mu život přinášel,
kterou před samotným kruhem
nejbližších přátel pečlivě skrýval,
jenže tím silněji mu v nitru hryzala.
Předtím se cítil nicotný; v jeho duši
nechtěly vyrašit myšlenky,
pro něž by stálo za to žít.
Když potom plán mystické činnosti
před touto duší stál, byl omlazen;
jako jiný člověk, vždy veselý; - cítil se
s tímto cílem teprve hodným života. - -
Že vy byste se stavěl proti němu,
zdaleka si nepomyslel, až to spatřil.
Pak ho to zasáhlo, jak sotva dřív
nějaká rána v životě ho zasáhla.
Ó kdybyste věděl, co vámi vytrpěl,
jistě byste svoji tvrdost zmírnil.

Šéf kanceláře: Sám být proti vlastnímu přesvědčení,
to mi připadá, jakobych ztrácel
lidskou důstojnost. - Vidět se postaven
po Straderově boku, bude mi tísnivé;
ale rozhodl jsem se to břímě nést,
neboť je podpírá Romanus, jehož chápu
od jeho hovoru se mnou o Straderovi.
Co mi mohl říci, je pro mne
počátkem mého duchovního školení.
Z jeho slov sálala síla;

ta mi účinně přešla v mou duši;
ještě nikdy dřív jsem ji nepocítil.
Jeho rada musí být pro mě závažná,
i když rozumět mu ještě nemohu.
Romanus se zastává jedině Stradera;
účast druhých mystů na tom díle
nejen tomu na překážku se mu zdá,
ale za nebezpečnou ji má pro samotné mysty.
Romanosova mínění si cením natolik,
že musím teď věřit, když Strader
bez přátel svých nevzchopí se k činu,
že by mu to mělo být znamením osudu.
Ukazuje to, že na straně těch přátel
má zůstat, a ze svého mystického úsilí
teprve později má si tvořit odnože
pro zevní čin. Že je svým přátelům
v poslední době mnohem blíží než dříve,
kdy krátký čas mu byli více cizí,
to budí ve mně víru, že se vpraví
do svého postavení, i kdyby spatřil
svůj cíl pro tentokrát ztracený.

Hilariova žena: Toho muže vidíte jen pohledem,
který otevřít vám mohl Romanus.
Měl byste ho pozorovat nepředpojatě.
Umí se oddat duchovnímu životu,
že se jeví Zemi zcela vytržen.
Pak duch je pro něj plnou přítomností.
V životě dlí mu pak ještě Teodora.
Člověk s ním mluví, jakoby před sebou
měl také ji. Mnozí mystové umí
razit poselství ducha do slov,
která po úvaze vytvářejí přesvědčení;
co však mluví Strader, působí v řeči samé.
Je vidět, že vnitřní prožívání ducha,
které už v cítění se umí uspokojit,
on sám hodnotí málo, že jako mystés
vedení předává vždy pudu badatele.
Proto se také mystikou nesnaží plést
smysl pro vědu, která se jeví
schopna prakticky sloužit životu. -
To se přec pokuste na něm vidět a jím
se také poučte, že je třeba jako úsudek
o jeho přátelích hodnotit víc než ten,
k němuž se mohl dostat Romanus.

Šéf kanceláře: V tomto postavení, úplně vzdáleném
okruhu mně navyklého myšlení, je pro mě
Romanusův úsudek jako pevná půda,
na níž se mohu postavit. - Kdybych se měl

vpravit do oboru, jenž mě přiblíží mystice,
potřeboval bych vskutku takové vedení,
které mi může poskytnout jen člověk
získávající mou důvěru tím, čemu já
mohu z jeho bytosti plně porozumět.
(*Vstupuje sekretář.*)

Šéf kanceláře: Přicházíte rozrušen, příteli, co se stalo?

Sekretář (*váhavě*):
Před málo hodinami zemřel doktor Strader.

Šéf kanceláře: Zemřel Strader?

Hilariova žena: Strader mrtev! - - kde je
Hilarius?

Sekretář: Je ve svém pokoji ...
Ta zpráva, kterou mu právě přinesli
ze Straderova bytu, jakoby ho ochromila.
(*Hilariova žena odchází, sekretář jde za ní.*)

Šéf kanceláře (*sám*):
Zemřel Strader! - Je to skutečnost?

Jde na mě už spánek duchovní, o němž
jsem tolik slyšel? - Přísnou tvář
jeví osudová moc, která tu nitky spřádá.
Ó má nepatrná duše, jaká to síla
uchopila teď osudovou nitku tvou,
že na tom uzlu má svůj podíl?

Stane se, co se stát musí!

Proč mě tato slova neopouštějí
od chvíle, kdy je Strader řekl
před Gottgetreuem a přede mnou?
Jakoby mu přicházela z jiného světa,
tak zněla; - mluvena jak u vytržení! -
Co by se jen mělo stát? - Cítím již,
že mě tenkrát uchopil duchový svět.
V těch slovech - zní mně jeho mluva - ;
přísně mi zní; jak se ji naučím chápat?

(*Opona padá.*)

PATNÁCTÝ OBRAZ

*Tatáž místnost jako v obraze předcházejícím.
Sedí tu čekající ošetřovatelka doktora Stradera.*

Po vytažení opony vstupuje do místnosti sekretář; později Benedictus. Ahriman.

Sekretář: Benedictus se jistě brzy objeví,
aby sám od vás přijal vaše poselství. -
Byl na cestách, ale právě se dostavil.
Doktor Strader byl velkým mužem.
Sám jsem zprvu neměl pravou víru
v nesmírný pracovní plán Gottgetreuův;
že jsem však byl často přítom, když
Strader mu ukazoval, čeho je dílu třeba,
ztratila každá má námitka na síle.
Vždy duchaplný a s nejsilnějším smyslem
pro vše, co je možné a je si jisto cílem.
Přítom měl snahu, poslední cíl vyzískat
vždy analogicky ze samotné věci;
nic myšlenkově nepředpokládat.
Ten muž se choval zcela jako mystés.
Jako lidé, kteří chtějí z vrcholu hory
přehlížet krásu dalekých výhledů,
čekají, až se vyšplhají na vrchol,
a nevymýšlejí si ten obraz předem.

Ošetřovatelka: V proudu života jste poznal muže
velkého nadání a silného ducha;
já jsem v tom krátkém čase, kdy
prokázat jsem mu směla poslední
služby na Zemi, mohla obdivovat
jeho velkou duši. Tu milou duši,
jež kromě sedmi let vzácného štěstí
vždy sama šla pozemským žitím.
Mystové mu nabízeli moudrost. On
potřeboval lásku -; jeho chtivost činů, -
byla přece láskou, - ta si tvoří v životě
různé formy ke svému zjevování.
Co mysticky jeho duše hledala, bylo nutné
šlechetnému ohni její bytosti, tak jako tělu
je klid spánku nutný po dobách tvůrčích.

Sekretář: Mystická moudrost mu také byla
zřídlem tvoření; - jí bylo u něho vše
v nejkrásnějším smyslu zcela naplněno.

Ošetřovatelka: Protože musel přirozeně stále milovat
a duši se sjednocovat se vším, co chtělo
se mu stát životním obsahem.
Poslední jeho myšlenka patřila dílu,
kterému se v lásce věnoval. - -
Jako se lidé loučí s milovanou bytostí,
tak opouštěla duše Straderova své
pozemské dílo, jemuž náležela její láska.

- Sekretář:** Žil přece v duchu bytostně, a Teodora
vždy stála před ním jako žijící -;
tak pociťují pravé duše mystů.
- Ošetřovatelka:** Protože ji s ním spojovala samota.
Stála před ním ještě i před smrtí. -
Jí odvolán k dokončení svého díla
do světa duchového, tak připadal si.
Několik hodin před svou smrtí
napsal Benedictovi; a jeho slova
chci tomuto vůdci mystů předat.

Tak se musí dále vést ten záhadný
život naší doby pozemské, - však osvětlen
slunečními lidmi jeho druhu,
od nichž ostatní po způsobu planet
přijímají světlo, jímž procítá život.
(Benedictus vstupuje do místnosti, sekretář odtud odchází).
- Ošetřovatelka:** Těch málo řádků psal ještě Strader,
než jeho síly se mu oslabily.
Předávám je od něho příteli mystů.
- Benedictus:** A když pak tato slova napsal,
kde ještě dlela jeho duše naposled?
- Ošetřovatelka:** Zprvu ještě poslední životní plán žil
v jeho myšlení, pak v duchu spojena
byla s ním Teodora; a v tom pocitu
vymkla se jemně jeho duše ze schrány.
- Benedictus:** Díky tobě, věrné stvoření, za tvoji službu,
kterou jsi mu ještě prokázala na Zemi.
(Ošetřovatelka odchází. Benedictus čte poslední slova Straderova.)
”Můj příteli, když jsem se viděl
téměř rozdrčen při poznání, že odpor
mému tvoření nevznikal jenom zvenku,
že vnitřní chyba v základní myšlenice
jako překážka vstoupila práci do cesty,
tu opět jsem spatřil ten obraz, o němž
jsem vám řekl nedávno. Ale konec pak
obrazu byl jiný. Nebyl to Ahriman,
kdo jako bojovník proti mně povstal;
posel ducha se zjevil na jeho místě,
jehož postava se mi jasně dala pocítit
jako mé mylné myšlení. Tu připomenout
jsem si musel vaše slova o zesílení
moci mých duševních sil. Jenže
posel ducha pak okamžitě zmizel. - ”

Je tu ještě několik slov, ale přečíst
je nemohu - chaos, účinně tkající
závoj myšlenek, mně je překrývá.
(*Ahriman se objevuje; Benedictus ho spatří.*)
Kdo jsi, který stínovitě ožíváš
z mého chaosu v okruhu duševním?

Ahriman

(*pro sebe*):

Vidí mě sice, ale teď mě nepozná.
Tak mi ještě nepřinese děsnou bolest,
chci-li působit na jeho straně.
(*K Benedictovi.*)
Mohu ti zvěstovat dál, co Strader
chce důvěrně ti sdělit k vlastní tvé spáse
a také pro mystickou cestu tvých žáků.

Benedictus:

Můj okruh mystů vždy se bude umět
spojit s duší Stradera, i když napříště
smyslové jsoucno most už nevytvoří.
Ale chce-li se k nám blížít posel ducha
zjevující se z jeho světů, pak nejprve
si musí získat důvěru. - To může
jen tehdy, chce-li se ověřit plnou
poznatelností našemu duchovnímu zření.

Ahriman:

Vy přece usilujete jen o sebepoznání;
pak by se muselo cizí duchové bytí,
jež by vám chtělo sloužit, nejprve vzdát
vašemu Já jako jeho část, kdyby vám
jen poznatelně mělo na vaší straně stát.

Benedictus:

Ať jsi kdokoliv, dobru sloužíš jen tím,
když nebudeš chtít usilovat sám v sobě,
ale sebe když ztratíš v myšlení lidském
a nově pak ožiješ ve vývoji světů.

Ahriman:

Je na čase, abych se co nejrychleji
z jeho kruhu ztratil; jakmile mě může
v mé pravdě jeho zření také myslet,
vytvoří se mi brzy v jeho myšlení
část síly, která mě pozvolna zahubí.
(*Ahriman zmizí.*)

Benedictus:

Teď poznávám Ahrimana, který sám
odtud utíká, ale myšlenkově
tvoří ve mně zvěst o své bytosti.
Snaží se poplést lidské myšlení,
neboť dávno zděděným omylem
v něm hledá zdroj svého utrpení.
Ještě neví, že v budoucnu může být

spasený jen tím, když svou bytost
zas najde v zrcadle tohoto myšlení.
Tak se člověku sice ukáže; ale ne tak,
jak se opravdu bytostně cítí.
Zjevující se, ale také ukrývající
pokusil se u Stradera svým způsobem
využít nyní příznivého okamžiku.
V něm i jeho přátele chtěl zasáhnout;
ale žáky mého mystického díla
nebude příště moci jeho bytost zastřít. -
V bdělosti nechť ho také myslí,
bude-li vládnout v jejich zření. -
Nechť si vyloží mnohé jeho formy,
jež ho chtějí skrývat, když on sám
se musí zjevit lidským duším.
Ty však, Straderova zralá duše sluneční,
která zvětšením svých duchových sil
k zmizení přinutilas posla omylu,
přátelům budeš svítit jak duchová hvězda,
v budoucnu svým světlem bude stále
pronikat život Marie a Jana;
tak se budou moci tebou ještě silněji
vyzbrojit k svému duchovnímu dílu
a jako zjevovatelé duševního světla
se osvědčit v síle myšlenky i potom,
když nad plně procitlým zřením ducha
temný Ahriman, tlumící moudrost,
chce rozšiřovat chaos temnoty.

(Opona padá.)

Konec čtvrtého dramatu.

Pro léto 1914 bylo plánováno uvedení pátého mysterijního dramatu. Rudolf Steiner si předsevzal je napsat, jako v minulých letech, před začátkem zkoušek. V srpnu však vypukla první světová válka. Uspořádání slavnostních her se muselo odříci, a sepsání úplně již načrtnutého dramatu se neuskutečnilo.